

ספר זכריה פרק ט

(ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתננות:

(י) והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלם ונכרתה קשת מלחמה ודבר שלום לגוים ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ:

ספר תהילים פרק לג

(טז) אין המלך נושע ברב חיל גבור לא ינצל ברב כח:

(יז) שקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט:

(יח) הנה עין ידוד אל יראיו למיחלים לחסדו:

(יט) להציל ממנות נפשם ולחיותם ברעב:

(כ) נפשנו חכמה לידוד עזרנו ומגגנו הוא:

(כא) כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו:

(כב) יהי חסדך ידוד עלינו באשר יחלנו לך:

ספר ישעיה פרק ב

(ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ידוד בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים:

(ג) והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ידוד אל בית אלהי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר מירושלם:

(ד) ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה:

(ה) בית יעקב לכו ונלכה באור ידוד:

(ו) כי נטשתה עמך בית יעקב כי מלאו מקדש וענגים בפלשתים ובילדי נכרים ישפיקו:

(ז) ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאצרתיו ותמלא ארצו סוסים ואין קצה למרכבתיו:

(ח) ותמלא ארצו אלילים למעשה ידי ישתחוו לאשר עשו אצבעותיו:

ספר נחמיה פרק יג

(כד) ובניהם חצי מדבר אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם:

(כה) ואריב עמם ואקללם ואפה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם תשאו מבנתיהם לבניהם ולכם:

(כו) הלא על אלה חטא שלמה מלך ישראל ובגוים הרבים לא היה מלך כמהו ואהוב לאלהיו והיה ויתנהו אלהים מלך על כל ישראל גם אותו החטיאו הנשים הנכריות:

(כז) ולכם הנשמע לעשת את כל הרעה הגדולה הזאת למעל באלהינו להשיב נשים נכריות:

ספר קהלת פרק ב

(טו) ואמרתי אני בלבי במקרה הכסיל גם אני יקרני ולמה חכמתי אני אז יתר ודברתי בלבי שגם זה הבל:

אבן עזרא על שיר השירים פרק ח פסוק יא

כרם היה לשלמה - הם ישראל ששלמה היה מלך על כולם וזה הענין בבעל המון שכל ההמון היה שלו והוא סבב לתת הכרם לנוטרים והם מלכי ישראל:

וענין אלף כסף - עשרת השבטים שהיו לנוטרים וכל שבט מאה כסף:

הפעם השנית; ואני לא עשיתי כן אלא כרמי שלי לפני וחזר' מלעגת ואומרת קח אתה שלמה האלף שלך ויריחונו הנוטרים השוכרים מאתים, אני איני רוצה ממון ולא קרן וריוח אלא להיות כרמי שלי לפני

שהתחברתי בו עם דודי וזהו יותר תענוג לי מכל ממון, אמר דודה כשאת יושבת בגנים שיש בתוך הכרם אל תירמי קולך כי חברים יש לי והם מקשיבים לקולך ועתה השמיעני ואמרי לי ברח דודי כאילו תחשבי שאני עמהם שלא יחשדוני שאני עמך בכאן כאשר אמרת לי בתחילה סב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. נשלם הפירוש מהפעם השנית. הפעם השלישית; **כרמי שלי - אמר שלמה ברוח הקדש זה הכרם כולו שהיה לי עוד יחזור להיותו לפני:**

האלף לך שלמה - יאמר למשיח שהוא בנו ויקרא שלמה האלף לך שלמה יחזרו שהיו לנוטרים את פריז גם המאתים שהם יהודה ובנימן, אמרה שכינה היושבת בגנים את כנסת ישראל כמה יתאוו המלאכים לשמוע את שיריך, ענתה כנסת ישראל אם טוב בעיני דודי ברח מהמלאכים ורד אל הרי בשמים הם הררי ציון כי שם צוה יי' את הברכה חיים עד העולם:

תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין דף יג/א

שלשה דברים ששחקה עליהן מידת הדין חילתים לא ירבה לו נשים וכתוב והמלך שלמה אהב נשים נכריות ר"ש בן יוחי אמר אהב ממש לזנות חנניה בן אחי ר' יהושע אומר על שם לא תתחתן בס' **ר' יוסי אומר למושכן לדברי תורה ולקרבן תחת כנפי השכינה** ר' ליעזר אומר על שם גם אותו החטיאו הנשים הנכריות אשכח תימר ר"ש בן יוחי וחנניה ור' ליעזר חדא ר' יוסי פליג על תלתיהון לא ירבה לו סוסים וכתוב ויהי לשלמה ארבעים אלף אורו' סוסים למרכב ושנים עשר אלף פרשים בטלנים היו וההדיוט מותר בכולן וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד וכתוב ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים ולא היו נגנבות א"ר יוסי בן חנניה אבני עשר אמות ושמונה אמות תני ר"ש בן יוחי אפילו משקלות שהיו בימי שלמה לא היו של כסף אלא של זהב ומה טעם אין כסף נחשב בימי שלמה כתיב לשחוק אמרתי מהולל **אמר הקב"ה לשלמה מה עטרה זו בראשך רד מכסאי ר' יוסי בן חנניה אמר באותה שעה ירד מלאך ונדמה כדמות שלמה והמידו מכסאו וישב תחתיו והיה מחזר על בתי כניסיות ובתי מדרשות ואומר אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם והווי מרין ליה מלכא יתיב על בסיליון ידידיה ותימר אני קהלת והווי מכין אותו בקנה ומביאין לפניו קערה גריסין באותה שעה אמר וזה היה חלקי אית דמרין חוטרין ואית דמרין קניא אית דמרין קושרתיה ומי קיטרגו אמר ר' יהודשע בן לוי יו"ד שבירבה קיטרגו תני ר' שמעון בן יוחי עלה ספר משנה תורה ונשתטח לפני הקב"ה אמר לפניו רבון העולם כתבת בתורתך כל דייתיקי שבטלה מקצת בטלה כולה והרי שלמה מבקש לעקור יו"ד ממני אמר ליה הקב"ה שלמה ואלף כיוצא בו בטילין ודבר ממך אינו בטל ר' הונא בשם ר' אחא יו"ד שנטל הקב"ה מאמנו שרה ניתן חציו על שרה וחציו על אברהם תני ר' הושעיה עלה יו"ד ונשתטח לפני הקב"ה ואמר רבון העולמים עקרתני מן הצדקת הזאת אמר לו הקב"ה צא לך לשעבר היית נתון בשם נקיבה ובסוף תיבה חייך שאני נותנן בשם זכר ובראש תיבה הדא הוא דכתיב ויקרא משה להושע בן נון יהושע:**

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ/ב

אמר ריש לקיש בתחילה מלך שלמה על העליונים שנאמר וישב שלמה על כסא ה' ולבסוף מלך על התחתונים שנאמר כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה רב ושמואל חד אמר תפסח בסוף העולם ועזה בסוף העולם וחד אמר תפסח ועזה בהדי הדדי הווי יתבו וכשם שמלך על תפסח ועל עזה כך מלך על כל העולם כולו ולבסוף לא מלך אלא על ישראל שנאמר אני קהלת הייתי מלך על ישראל וגו' ולבסוף לא מלך אלא על ירושלים שנאמר דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים ולבסוף לא מלך אלא על מטתו שנאמר הנה מטתו שלשלמה וגו' ולבסוף לא מלך אלא על מקלן שנאמר זה היה חלקי מכל עמלי רב ושמואל חד אמר מקלו וחד אמר גונדו הדר או לא הדר רב ושמואל חד אמר הדר וחד אמר לא הדר מאן דאמר לא הדר מלך והדיוט ומאן דאמר הדר מלך והדיוט

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב/א

תנא משום רבי יוסי עת מזומנת לפורענות בעת רצון עניתך תנא משום רבי יוסי עת מזומנת לטובה וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם תנא משום רבי יוסי עת היא מזומנת לפורענות ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו תנא משום רבי יוסי עת מזומנת לפורענות וילך רחבעם שכם כי שכם בא כל ישראל להמליך אותו תנא משום רבי יוסי מקום מזומן לפורענות בשכם עינו את דינה בשכם מכרו אחיו את יוסף בשכם

נחלקה מלכות בית דוד וירבעם יצא מירושלים אמר רבי חנינא בר פפא שיצא מפיתקה של ירושלים וימצא אותו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה מאי בשלמה חדשה אמר רב נחמן כשלמה חדשה מה שלמה חדשה אין בה שום דופי אף תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה חדשה שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם מאי ושניהם לבדם בשדה אמר רב יהודה אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפנייהם כעשבי השדה ואיכא דאמר שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה לכן תתני שלוחים על מורשת גת בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל אמר רבי חנינא בר פפא יצאה בת קול ואמרה להן מי שהרג את הפלשתי והוריש אתכם גת תתנו שלוחים לבניו בתי אכזיב לאכזב למלכי ישראל

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קא/ב

רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים שנאמר וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו אמר לו דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה ומאי וזה אשר הרים יד במלך אמר רב נחמן שחלץ תפיליו בפניו אמר רב נחמן גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגוני ושב אל רחבעם מלך יהודה אמר גמירי דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד כיון דחזו ליה לרחבעם דיתבי ואנא קאימנא סברי הא מלכא הוא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואזלו בתריה מיד ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדרך מאי ויועץ אמר רבי יהודה שהושיב רשע אצל צדיק אמר להו חתמיתו על כל דעבידנא אמרו ליה הין אמר להו מלכא בעינא למיהויו אמרו ליה הין כל דאמינא לכו עבידתו אמרו ליה הין אפילו למפלח לעבודת כוכבים אמר ליה צדיק חס וחלילה אמר ליה רשע לצדיק סלקא דעתך דגברא כירבעם פלח לעבודת כוכבים אלא למינסינהו הוא דקא בעי אי קבליתו למימריה

מדרש רבה ויקרא פרשה יב פסקה ה

(ה) א"ר יודן כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין כיון שבנאו ונשא בתיה בת פרעה אותו הלילה שתה יין והיו שם ב' בלזמאות אחת שמחה לבנין ב"ה ואחת שמחה לבת פרעה אמר הקב"ה של מי אקבל של אלו או של אלו באותה שעה עלה על דעתו להחרים את ירושלים הה"ד (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת וגו' א"ר הילל בר הילני כזה שהוא עובר במקום המטונף ועקם חוטמו אמר רבי חוניא פ' מיני ריקודין רקדה בת פרעה באותה הלילה והיה שלמה ישן עד ד' שעות ביום ומפתחות של בית המקדש נתונות תחת ראשו הדא הוא דתנן על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות נכנסה אמו והוכיחתו וי"א ירבעם בן נבט נכנס והוכיחו ויכול היה רבי חגי בשם רבי יצחק עמד וכנס אלף מתוך שבטו ונכנס והוכיחו הה"ד (הושע ג) כדבר אפרים רתת כדבר ירבעם ריתותו של שלמה אמר לו הקב"ה למה אתה מוכיחו נשיא הוא בישראל חייך שאני מטעימך משררותו ואין אתה יכול לעמוד בה כיון שנכנס למלכות מיד (שם) ויאשם בבעל וימות ורבנן אמרין ודאי אמו מוכיחתו נטלת קורדיקון שלה והיתה מסרסתו לכאן ולכאן ואמרה לו (משלי לא) מה ברי ומה בר בטני א"ר הושע' מה בני אין כתיב כאן אלא מה ברי אלו צואות ואזהרות של תורה שנקראת בר כד"א (תהלים ב) נשקו בר שכל דבריה ברים ומה בר נדרי אמרה ליה ברי הרבה נשים נשא אביך וכיון שבא נתן הנביא ואמר לו (ד"ה א כב) הנה בן נולד לך כי שלמה יהיה שמו היתה כל אחת אומרת אם מעמדת אני שלמה אני מקריבה כל קרבנות שבתורה ועכשיו עמדתי וקרבנותי בידי ואתה ישן (משלי לא) אל תתן לנשים חילך ודרכך למחות מלכין אמרה לו בני דור המבול ע"י שהיו שטופים בזמה נמחו מן העולם (שם) אל למלכים למואל א"ר יוחנן אין נותנין מלכות למי שמפליג על דברים של אל ומי שעושה דברים של אל הוא נתון מלך אל למלכים שתו יין אל ישתו מלכים יין שמה ישכחו ויאמרו כאותו שאמר (שמות ה) מי ה' אשר אשמע בקולו (משלי לא) ולרוזנים אי שכר או כתיב אוי מן קדם חמרא פן ישתה וישכח מחקק כל השותה יין הרבה סוף שהוא שוכח ברמ"ח איברים שבו הה"ד פן ישתה וישכח מחוקק מחקק כתיב ואינון רמ"ח ר' חנינא בר פפא אמר אמר הקב"ה בית גדול היה לי ולא החרבתיו אלא מפני היין ורבנן אמרי שני רוזנים היו לי ולא מתו אלא מפני היין דתני רבי ישמעאל לא

מתו שני בניו של אהרן אלא מפני שנכנסו שתויי יין וכו' אמר הקב"ה לפי שבעולם הזה היין תקלה לעולם לעתיד לבא אני עושהו שמחה הה"ד (יואל ג) והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס:

רמב"ם יד החזקה - הלכות איסורי ביאה פרק יג

(יד) אל יעלה על דעתך שמשמון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד יי' נשאו נשים נכריות בגיותן אלא סוד הדבר כך הוא שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרושו אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה:

(טו) לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה בימי דוד שמא מן הפחד חזרו ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם:

(טז) ולפי שגייר שלמה נשים ונשאן וכן משמון גייר ונשא והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר ולא על פי ב"ד גיירום חשבן הכתוב כאילו הן עכו"ם ובאיסורן עומדין ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהן עובדות כו"ם שלהן ובנו להן במות והעלה עליה הכתוב כאילו הוא בנאן שנאמר אז יבנה שלמה במה:

מדרש שמואל פרשה יג

ויאמר ה' אל שמואל שמע בקול העם וגו'. תני רבי שמעון בר יוחאי, אותי מאסו, גם אותי מאסו, כי גם אותי מאסו. אמר ליה הקב"ה, בשלשה דברים הן עתידין למאוס, במלכות שמים, ובמלכות בית דוד, ובבנין בית המקדש. אימתי מאסו בשלשתן, בימי רחבעם. הדא היא דכתיב, (מלכים א ב, טז) וירא כל ישראל וגו' מה לנו חלק בדוד. זו מלכות שמים. ולא נחלה בבן ישי. זו מלכות בית דוד. איש לאהליו ישראל עתה ראה ביתך דוד. זו בנין בית המקדש. אמר רבי שמעון בר מנסיא, אין ישראל רואין סימן ברכה לעולם, עד שיחזרו ויבקשו שלשתן. הדא היא דכתיב, (הושע ג, ה) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם, זו מלכות שמים. ואת דוד מלכם, זו מלכות בית דוד. ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים, זה בנין בית המקדש:

תלמוד בבלי מסכת הוריות דף י/א

בספינה א"ל עד שאתה תמה עלי תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגאד שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם עבדות אני נותן לכם שנאמר וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נד/ב

עונש שמענו אזהרה מניין תלמוד לומר ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא למדנו אזהרה לשובב אזהרה לנשכב מניין תלמוד לומר לא יהיה קדש מבני ישראל ואומר וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבות הגוים אשר הוריש וגו' דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב משכבי אשה קרי ביה לא תשכב בהמה מנא לן דתנו רבנן איש פרט לקטן אשר יתן שכבתו בבהמה בין גדולה בין קטנה מות יומת בסקילה

תלמוד ירושלמי מסכת יבמות דף פב/ב

גמ' רב יהודה אמר החוטם עם הלסתות ואתיא דמר רבי ירמיה בשם רב (ישעיה ג) הכרת פניהם ענתה בס זה החוטם. אמר רב חייא בר בא מאן דבעי דלא מתחכמא יהיב איספלני על נחיריה ולא מתחכס. כהדא

ביומי דארסקינס מלכא הויין ציפוראי מתבעין והוון יהבין איספלי על נחיריהון ואינן לא מתחכמין. ובסיפא איתמר עליהון לישן ביש ואיתצידון כולהון מן בידו. כתיב (דברי הימים ב יג) ויכו בהם אביה ועמו מתה גדולה מאד. אמר רבי אבא בר כהנא שהעביר הכרת פניהם של ישראל הדא הוא דכתיב הכרת פניהם ענתה בס וגו' זה החוטם. רבי אמי אמר שהושיב עליהם משמרות שלשה ימים עד שנתקלקל צורתן הה"ד (ירמיה טו) עצמו לי אלמנותיך מחול ימים. ותני כן אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם. כתיב (דברי הימים ב שם) ולא עצר כח ירבעם עוד בימי אביה ונגפהו י"י וימות. אמר רבי שמואל א"ת סבור שהוא ירבעם אינה אלא אביה ולמה ניגף רבי יוחנן אמר על שחישד את ירבעם בברבים הה"ד שם) ואתם המון רב ועמכם עגלי הזהב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים. ריש לקיש אמר על שביזה את אחיה השילוני. הדא הוא דכתיב (שם) ויקבצו אליו אנשים בני בליעל על דצווח לאחיה השילוני. ורבנן אמרין על ידי שבאת ע"ז לידן ולא ביערה הה"ד (שם) וירדוף אביה אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים את בית אל ואת בנותיה וכתיב (מלכים א יב) וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן. אף על פי שיש בגופו ובכליו ולא כן תני מנין לאחיד שטעה אתה מחזירו בין בגופו בין בכליו שנייא היא שהסימנין דרכן להשתנות.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף מד/א

מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן מקומות מקומות יש בו יש מקום מגדל צמחין ויש מקום שאין מגדל צמחין מאי מפלצתה אמר רב יהודה דהוה מפליא ליצנותא כדתני רב יוסף כמין זכרות עשתה לה והיתה נבעלת לו בכל יום אמר להן רבי יוסי והלא כבר נאמר וכתת נחש נחשת אשר

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כד/ב

רב יהודה חזא הנהו בי תרי דהוו קא פרצי בריפתא אמר שמע מינה איכא שבעא בעלמא יהיב עיניה הוה כפנא אמרו ליה רבנן לרב כהנא בריה דרב נחוניא שמעיה מר דשכח קמיה ניעשייה דליפוק בפתחא דסמוך לשוקא עשייה ונפק לשוקא חזא כנופיא אמר להו מאי האי אמרו ליה אכוספא דתמרי קיימי דקא מזדבן אמר שמע מינה כפנא בעלמא אמר ליה לשמעיה שלוף לי מסאניי שלף ליה חד מסאנא ואתא מיטרא כי מטא למישלף אחרינא אתא אליהו ואמר ליה אמר הקדוש ברוך הוא אי שלפת אחרינא מחריבנא לעלמא אמר

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט/ב

איהא אשר אהיה אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכויות אמר לפניו רבונו של עולם דיה לצרה בשעתה אמר לו הקדוש ברוך הוא לך אמור להם אהיה שלחני אליכם: עניי ה' עניי אמר רבי אבהו למה אמר אליהו עניי שתי פעמים מלמד שאמר אליהו לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם עניי שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח ועניי שתסיח דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר ואתה הסבות את לבם אחורנית

שמנה פרקים להרמב"ם - פרק ח

ועל זה העיקר הולכים דברי אליהו, זכרוננו לברכה, באמרו על הכופרים מאנשי דורו (מלכים א' י"ח ל"ז), "ואתה הסבות את לבם אחורנית", רצונו לומר, כאשר חטאו ברצונם היה עונשם עליהם מאתך שתסב לבם אחורנית מדרך התשובה, לא תניח להם הבחירה, ולא רצו להניח החטא ההוא והתמידו מפני זה על כפירתם באמרו (הושע ד' י"ז), "חבור עצבים אפרים הנח לו". רצונו לומר, שהוא מתחבר אל העצבים בבחירתו ואוהב אותם - עונשהו שיונח על אהבת ה' וזה ענין "הנח לו". וזהו מן הפרושים הטובים למי שיבין דקות הענינים:

תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין דף נ/א

רבי שמעון בן לקיש שלשה כפרו בנבואתן מפני פונרייה ואילו הן משה ואליהו ומיכה משה אמר אם כמות כל אדם ימותון אלה וגו' אליהו אמר עניי ה' עניי וידעו העם הזה ואם לאו ואתה הסיבות את לבם אחורנית מיכה אמר אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה

רמב"ם יד החזקה - הלכות תשובה פרק ו

ישראל למען החרים וכן ישראל בימי אליהו לפי שהרבו לפשוט מנע מאותן המרבים לפשוט תשובה שנאמר ואתה הסבות את לבם אחורנית כלומר מנעת מהן התשובה נמצאת אומר שלא גזר האל על פרעה להרע לישראל ולא על סיחון לחטוא בארצו ולא על הכנענים להתעב ולא על ישראל לעבוד עכו"ם אלא כולן חטאו מעצמן וכולן נתחייבו למנוע מהן התשובה:

ספר מלכים א פרק כא

(א) ויהי אחר הדברים האלה **כָּרַם הָיָה** לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר בִּיִּזְרְעֵאל אֶצֶל הַיֵּכָל אַחָאָב מֶלֶךְ שְׁמֶרוֹן:

ספר ישעיה פרק ה

(א) אֲשִׁירָה נָא לִידִידֵי שִׁירַת דּוֹדֵי לְכַרְמוֹ **כָּרַם הָיָה** לִידִידֵי בְקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן:

ספר שיר השירים פרק ח

(יא) **כָּרַם הָיָה** לְשִׁלְמָה בְּבֶעַל הַמֶּזֶן נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לְנָטְרִים אִישׁ יָבֵא בִּפְרִיֹו אֶלֶף כֶּסֶף:

(יב) כֶּרְמִי שָׁלִי לִפְנֵי הָאֶלֶף לֶךְ שְׁלֹמֶה וּמֵאֲתָיִם לְנָטְרִים אֶת פְּרִיֹו:

(יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגִנִּים חֲבֵרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלֶךְ הַשְּׁמִיעִינִי:

תוספות סנהדרין דף כ/ב

מלך מותר וכו' - תימה למה נענש אחאב על נבות כיון שלא רצה למכור לו כרמו ועוד דבפרק הכונס צאן לדיר (ב"ק דף ס.) קאמר דדוד שאל אם היה יכול להחליף גדישין של שעורין מישאל לתת בפני בהמתו (ו) וי"ל דבפרשת המלך כתיב (שמואל א ח) יקח ונתן לעבדיו ולא לעצמו ועוד י"ל דבחנום היה יכול ליקח אם היה רוצה אבל כשהיה שואל אחאב שימכרו לו חשב נבות שרשות בידו לומר לא אמכור ועי"ל דנענש לפי ששאל הכרם לעשות ע"ז דכתיב (מלכים א כא) והיה לי לגן ירק כמו המתקדשים והמטהרים אל הגנות (ישעיה סו) והנקדן תירץ דאינו מותר רק בשדות הרחוקים מן העיר דלא מעלי כל כך אבל כרם נבות היה אצל היכל אחאב בשומרון ועי"ל דדוקא בשדה מקנה אבל שדה אחוזה שירש מאבותיו לא כמו שהשיב נבות חלילה לי מתתי נחלת אבותי לך אי נמי דפרשת המלך לא נאמרה רק על המלך שנמלך על כל ישראל ויהודה ומאת המקום ואחאב אל מלך על יהודה וגם לא מלך מאת המקום

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ/ב

אמר רב יהודה אמר שמואל כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו רב אמר לא נאמרה פרשה זו אלא לאיים עליהם שנאמר שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך כתנאי רבי יוסי אומר כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו רבי יהודה אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כדי לאיים עליהם שנאמר שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך וכן היה רבי יהודה אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה רבי נהוראי אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן שנאמר ואמרת אשימה עלי מלך

זוהר חלק א דף קצב/ב

נשמתין כיון דסלקין וקיימין לעילא אינון יכלין לאתבא בהאי עלמא, ומלה תמיהה דאמר אצא והייתי רוח שקר בפי וגו', ותו מאי טעמא אתענש עליה אחאב, דהא דינא דאורייתא דשוי שמואל קמיהו דישאל הכי הוא, דכתיב (ש"א ח יד) ואת שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח, ואי אחאב נטל ההוא כרם מנבות דינא הוה, ותו דהוה יהיב ליה כרמא אחרא או דהבא ולא בעא, א"ל יאות שאלת. תא חזי, האי רוח דקאמרו דאיהו רוח דנבות, הכא אית לאסתכלא, וכי רוחא דנבות יכיל לסלקא ולקיימא קמיה דקב"ה למתבע שקרא, דכתיב ויצא הרוח, ואי צדיקא הוא איך יבעי שקרא בההוא עלמא דאיהו עלמא דקשוט, ומה בהאי עלמא לא בעי זכאה שקרא, בההוא עלמא לא כל שכן, ואי לאו זכאה איהו היך יכיל לקיימא קמי

קב"ה. אלא ודאי נבות לאו זכאה הוה כל כך לקיימא קמי קב"ה, אלא רוחא אחרא הוה דשלטא בעלמא, דא הוה רוחא דקיימא תדיר וסלקא קמי קב"ה, ודא הוה דאסטי לבני עלמא בשקרא, ומאן דאיהו רגיל בשקרא אשתדל תדיר בשקרא, ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר וגו', ועל דא קב"ה א"ל צא ועשה כן, פוק מהכא, כמה דאוקמוה דכתיב (תהלים קא ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, ובגין דא איהו רוח שקר ודאי. ותו, על מה דקטל ליה לנבות, ונטל כרמא דיליה, קטולא אמאי קטיל ליה, אלא על דקטיל ליה בלא דינא אתענש, קטל ליה בלא דינא ונסיב כרמא דיליה, ובגין כך כתיב (מ"א כא יט) הרצחת וגם ירשת, ועל דא אתענש. ותא חזי, כמה אינון בני נשא בעלמא דאסטי לון האי רוח שקר בשקרא, ושליט איהו בעלמא בכמה סטרין ובכמה עובדין, והא אוקימנא מלי, ועל דא דוד מלכא בעא לאסתמרא מניה, ובעא לאפקא מגו מסאבו דכתיב (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלהי"ם ורוח נכון חדש בקרבי, דא הוה רוח נכון, ואחרא איהו רוח שקר, ועל דא תרין דרגין אינון, חד קדישא וחד מסאבא. פתח ואמר (יואל ב יא) ויהו"ה נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו כי עצום עושה דברו וגו', האי קרא אוקמוה, אבל ויהו"ה בכל אתר הוה ובי דיניה, נתן קולו, דא ה

מדרש תנחומא ויחי פרק ו

(ו) ויהי אחרי הדברים מה כתיב למעלה מן הענין ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף למי שהשעה עומדת לו והנביא צווה לך עמי בא בחדריך וגו' (ישעיה כו) אמר הקב"ה אני אמרתי לכם שתהיו מטמינין עצמכם ותתנו מקום לשעה נבות לא נתן מקום לשעה לכך כתיב ביה כי סוקל נבות וימת (מלכים א כג) מרדכי עמד כנגד השעה והיה לו להחניף לרשע ולפי שעמד כנגד המן הרשע קמעא כבר היו ישראל כלים מן העולם דוד ברח וימלט מפני שאול וכן ברח מפני אבשלום בנו וכן משה שנאמר ויברח משה מפני פרעה (שמות ב) וכן יעקב ברח מפני עשו שנאמר ויברח יעקב שדה ארם (הושע יא) ואף אבות העולם נתנו מקום לשעה

רמב"ם יד החזקה - הלכות רוצח ושמירת נפש פרק ד

(ח) ההורג נפשות ולא היו שני העדים רואין אותו כאחת אלא ראהו האחד אחר האחד או שהרג בפני שני עדים בלא התראה או שהוכחשו העדים בבדיקות ולא הוכחשו בחקירות כל אלו הרצחנין כונסין אותן לכיפה ומאכילין אותן לחם צר ומים לחץ עד שיצרו מיעיהן ואחר כך מאכילים אותן שעורים עד שכריסם נבקעת מכובד החולי:
(ט) ואין עושין דבר זה לשאר מחוייבי מיתת בית דין אלא אם נתחייב מיתה ממיתין אותו ואם אינו חייב מיתה פוטרין אותו שאע"פ שיש עונות חמורין משפיכות דמים אין בהן השחתת ישובו של עולם כשפיכות דמים אפילו ע"ז ואין צריך לומר עריות או חילול שבת אינן כשפיכות דמים שאלו העונות הן מעבירות שבין אדם להקב"ה אבל שפיכות דמים מעבירות שבינו לבין חבירו וכל מי שיש בידו עון זה הרי הוא רשע גמור ואין כל המצות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עון זה ולא יצילו אותו מן הדין שנ' אדם עשוק בדם נפש וגו' צא ולמד מאחאב עובד ע"ז שהרי נאמר בו רק לא היה כאחאב וכשנסדרו עונותיו וזכיותיו לפני אלהי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כלייה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות שנ' ותצא הרוח ותעמוד לפני ה' זו רוח נבות ונאמר לה תפתה וגם תוכל והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב קל וחומר להורג בידו:

תוספתא מסכת סוטה פרק יב

(ג) (דה"ב כא) בן שלשים ושתים שנה יהורם במלכו ושמונה שנה מלך בירושלים ובאחזיהו בנו מהו אומר (שם כב) בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלים ובמקום אחר הוא אומר (מ"ב ח) בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו אמר ר' יוסי וכי האיד אפשר לבן שיהא גדול מאביו כ' שנים אלא בין שהשיא אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל ליהושפט בנו לאשה נגזרה על מלכות דוד שתכלה עם בית אחאב שנאמר (דה"ב כב) ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו וגו' ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה:

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כח/ב

וחומר ומה צדיקיהו מלך יהודה שלא עשה אלא מצוה אחת שהעלה ירמיה מן הטיט כך בניו של רבי ישמעאל על אחת כמה וכמה נענה רבי עקיבא ואמר ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרימון [בבקעת מגידו] ואמר רב יוסף אלמלא תרגומיה דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר בעידנא ההוא יסגי מספדא בירושלם **כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרימון בר טבריימון** וכמספד דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידו והלא דברים קל וחומר ומה אחאב מלך ישראל שלא עשה אלא דבר אחד טוב דכתיב והמלך היה מעמד במרכבה נכח ארם כך בניו של רבי ישמעאל על אחת כמה וכמה

ספר זכריה פרק יב

(י) וְשִׁפְכְּתִי עַל בֵּית דָּוִיד וְעַל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם רוּחַ חַן וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֶת אֲשֶׁר דָּקְרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו כְּמִסְפַּד עַל הַיָּחִיד וְהִמָּר עָלָיו כְּהִמָּר עַל הַבְּכוֹר:
(יא) בְּיוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפָּד בִּירוּשָׁלַם כְּמִסְפַּד הַדְּדַרְמֹן בְּבִקְעַת מִגְדוֹ:
(יב) וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפָּחַת בֵּית דָּוִיד לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד מִשְׁפָּחַת בֵּית נָתָן לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד:
(יג) מִשְׁפָּחַת בֵּית לֵוִי לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד מִשְׁפָּחַת הַשֹּׁמֵעִי לְבָד וְנִשְׁיָהֶם לְבָד:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב/א

וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד אמרו והלא דברים קל וחומר ומה לעתיד לבא שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם על אחת כמה וכמה הא הספידא מאי עבידתיה פליגי בה רבי דוסא ורבנן חד אמר על משיח בן יוסף שנהרג וחד אמר על בשלמא למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג היינו דכתיב והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו כמספד על היחיד אלא למאן דאמר על יצר הרע שנהרג האי הספידא בעי למעבד שמחה בעי למעבד אמאי בכו כדדרש רבי יהודה לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם שנאמר כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא

סדר עולם רבה פרק יח

בימי יהורם בן אחאב היה רעב גדול בשומרון ז' שנים ובהן היה בן הדד נלחם בישראל בשנה האחרונה קלל אלישע גיחזי וילך אלישע לדמשק ומשח את חזאל למלך על ארם ושלח את יונה בן אמיטי ומשח את יהוא ברמות גלעד. ויהי בהשפט יהוא וגו' ויהי כבואם אל תוך העיר וגו' ויבקש את אחזיה וילכדה וגו'. ועתליה אם אחזיה וגו' (דב"ה כ"ב). ותקח יואש את יהושבעת ויהי אתה בבית ה' וגו' ועליו הכתוב אומר (תהלים כ"ז) **כי יצפני בסכה וגו' מהו בצור ירוממני זה יהוידע הכהן בן אדם שהוא דומה** לצור וימשחוהו יהוידע ובניו ויאמר יחי המלך (דה"ב כ"ג) וישמח כל עם הארץ וגו' (מ"ב י"א). בן ז' שנים יהואש במלכו. בשנת ז' ליהוא מלך יהואש וארבעים שנה מלך בירושלים **בשנת כ"ג ליהואש חזק את בדיק הבית הרי קנ"ה שנה** משבנאו שלמה ועד שבדקו יואש. ויעש יהואש הישר בעיני ה' בל ימי יהוידע הכהן ויזקן יהוידע וגו' (דה"ב כ"ד) משנולדה קלקלה בימי שלמה נולד יהוידע המתקן. ואחרי מות יהוידע הכהן וגו' שעשה יואש עצמו עבודת כוכבים שנא' (שם) וישתחוו למלך וגו' אז שמע המלך אליהם:

מדרש אגדת בראשית פרק לט

כשאין אתם עושין רצונו שנאמר הגר אשר בקרבך וגו' ואתה תרד מטה מטה (שם שם מג). וכך הבטיח הקדוש ברוך הוא לאברהם מתחילה הבט נא השמימה וגו' (בראשית טו ה) ובמקום אחר הוא אומר והיה זרעך כעפר הארץ (שם כח יד) אם ככוכבים למה כעפר הארץ אלא אמר לו בשעה שבניך עושין רצוני כשם שהכוכבים עליונים על כל העולם כך בניך עליונים על הכל וכשאין עושין רצוני כשם שהעפר למטה והכל

מדדישין אותו כן הן שנאמר כי איבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש (מ"ב יג ז) אמר לו וכך אתה מניח
אמר לו לאו מעמידן אני שנאמר התנערי מעפר וגו' (ישעי' נב ב) אמרו לו הדורות הללו רבון כל העולמים
הרי הגיע סקו"סים (פי' קץ וזמן) לפיכך אמר דוד שיר למעלות אשא (תהלים קכא א) שאתה מעליני
שנאמר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ (שם שם):

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נה/א

Page | 9

אמר רב תיו תחיה תיו תמות ושמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות וריש לקיש
אמר תיו סוף חותמו של הקדוש ברוך הוא דאמר רבי חנינא חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת (אמר) רבי
שמואל בר נחמני [אמר] אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו מאימתי תמה זכות אבות
אמר רב מימות הושע בן בארי שנאמר אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי ושמואל אמר
מימי חזאל שנאמר וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחז וכתוב ויחן ה' אותם וירחמם ויפן
אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה רבי יהושע
בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק
וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל

תוספות שבת דף נה/א

ושמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות - אומר רבינו תם דזכות אבות תמה אבל
ברית אבות לא תמה דהא כתיב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב אף לאחר גלות ואנן אין אנו מזכירין
זכות אבות אלא הברית ומפרש דשמואל דאמר מימי חזאל דייק מדכתיב למען בריתו ולא למען זכותו
ואומר ר"י דבויקרא רבה (פ' לו) דייק מעד עתה כדפי' בקונטרס ולר"י נראה דלא פליגי שמואל ור"י אלא
שמואל קאמר דלרשעים תמה אבל לצדיקים לא תמה ובצדיקים איירי ר"י תדע דהא ר"י אמר בסמוך
דמימי חזקי' תמה זכות אבות והכא קאמר דאף בשעת חורבן דבתר הכי תחון זכות אבות ועל זה אנו
סומכין להזכיר זכות אבות ובשלהי ויקרא רבה רבי אחא אומר לעולם זכות אבות קיימת ולעולם אנו
מזכירים אותם וכן הוא אומר כי אל רחום וגו' ולא ישכח את ברית אבותיך וגו':

מדרש רבה במדבר פרשה ב פסקה יג

(יג) ד"א והיה מספר בני ישראל א"ר ברכיה הכהן ברבי והיה מספר הסופר כמספר התורה נתבקש להם שכן אמר להם ע"י משה ברוך תהיה מכל העמים הוי והיה מספר בני ישראל כחול הים משלן בעפר משלן בכוכבים בעולם הזה הם משולים כעפר מה עפר הארץ עשוי דייש לכל באי עולם כך ישראל עשויים דייש לאו"ה שנאמר (מ"ב יג) כי אבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש ד"א מה עפר הארץ אם אינו נמצא אין אדם מתקיים אם אין עפר אין אילנות ואין תבואה כך אם אין ישראל אין העולם מתקיים שנא' (בראשית כב) והתברכו בזרעך כל גויי הארץ בעוה"ז הם משולים כעפר לימות המשיח הם משולים לחול הים מה דרכו של חול מקהה שיניו כך ישראל לימות המשיח מכלין כל האומות שנאמר (במדבר כד) וירד מיעקב וגו' וכתוב (יחזקאל כה) ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל

ספר חסד לאברהם - בריכת אברהם - שוקת א

השקת ה - לא החזיק לעד אפו:

זו מדה אחרת שאפילו האדם מחזיק בחטא אין הקב"ה מחזיק אף, ואם יחזיק לא לעד אלא יבטל כעסו אפילו שלא ישוב האדם, כמו שמצינו בימי ירבעם בן יואש שהחזיר הקב"ה גבול ישראל והם היו עובדים עגלים ורחם עליהם ולא שבו, אם כן למה רחם מפני מדה זו שלא החזיק לעד אפו, אדרבה מחליש אפו, אם היות שיש טעם שעדיין חטא החוטא קיים אינו מעניש אלא מצפה ומרחם אולי ישובו, והיינו כי לא לנצח אריב ולא לעולם אטור, אלא הקב"ה מתנהג ברכות ובקשות הכל לטובת ישראל. וזו מדה הראוי לאדם עם חבריו אפילו שהוא רשאי להוכיח ביסורין עם חבריו או עם בניו והם מתייסרים, [לא] מפני זה ירבה תוכחתו או יוסיפו או יחזיק כעסו אפילו שכעס אלא יבטלנה, לא יחזיק לעד אפו גם אם היא אף המותרת לאדם כמו שפירשו רז"ל על פסוק כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו, ופירשו מה השנאה הזאת שראה אותו עובר עבירה והוא יחיד אינו יכול להעיד ושונא אותו על דבר עבירה ואפילו הכי אמרה תורה עזב תעזוב עמו, שבוק מה דבלבך אלא לקרב אותו באהבה אולי יועיל בדרך זה, והיינו ממש מדה זו לא החזיק לעד אפו.

תוספתא מסכת סוטה פרק יב

כל זמן שהיה אלישע קיים לא היו גדודי ארם באין בגבול ישראל שנאמר (שם ו) ולא יספו גדודי ארם לבא בארץ ישראל משמת אלישע [מהו אומר (שם יג) וימת אלישע] ויקברוהו וגדודי [מואב יבואו] בארץ ישראל:

ילקוט שמעוני מלכים ב - פרק יג - המשך רמז רלג

וימת אלישע ויקברוהו, היא שנת עשירי ליהואש, מכאן אתה מחשב כמה שנים פרנס אלישע את ישראל מי"ט ליהושפט ועד עכשו הרי יותר מששים שנים:

ויהיה הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד. שנו רבותינו מי שנתחייב מיתה ביבית דין לא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא שתי קברות היו מתוקנין בבית דין אחד לנסקלין ולנשרפין ואחד לנהרגין ולנחנקין, וכל כך למה לפי שאין קוברים רשע אצל צדיק שנאמר ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וגו'. אמר ליה אביי ודילמא לקיומי ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, אמר לו אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא ויהי נא פי שנים ברוחך אלי היכי משכחת לה, א"ר יוחנן שרפא את צרעת נעמן שהיא שקולה כמת, דכתיב אל נא תהי כמת (שאר קיטעא כתוב בתהלים ברמז תש"ה): ויגע האיש בעצמות אלישע ויהי. א"ר חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן שנאמר ויהי הם קוברים וגו'. מילתא דרבי אליעזר עבידא פליגא דאמר רבי עזריה תדע לך כח הצדקה משלום בן תקוה שהיה מגדולי הדור והיה עושה צדקות בכל יום, ומה היה עושה היה ממלא חמת מים והיה יושב על פתח העיר וכל אדם שהיה בא מן הדרך היה משקה אותו ומששיב את נפשו ובזכות זה שרתתה עליו שכנה שנאמר וילך חלקיו הכהן ואלוים אל חולדה הנביאה אשת שלום בן תקוה, ולמפרע נקרא שמו סחרה על שם כי טוב סחרה, וכשמת בעלה חסרה אותה צדקת את בעלה ויצאו כל ישראל לגמול חסד עם שלום בן תקוה וראו החיל שבא עליהם וישליכו את האיש בקב אלישע וחיה ואח"כ הוליד את חנמאל שנאמר הנה חנמאל בן שלום

מדרש רבה איכה הקדמה פסקה יד

(יד) רבי חנינא בר פפא פתח (משלי כ"ט) איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת א"ר סימון כל מי שהוא דן את טיפש הוא עצמו נידון הה"ד חכם נשפט שפט אין כתיב אלא נשפט ד"א איש חכם נשפט זה הקב"ה שנאמר (איוב ט') חכם לבב ואמין כח את איש אויל אלו ישראל שנאמר (ירמיה ד') כי אויל עמי ורגז ושחק רגזתי ואין נחת שחקתי ואין נחת רגזתי עליכם בימי פקח בן רמליהו שנא' (ד"ה ב' כ"ח) ויהרג פקח בן רמליהו וגו' שחקתי עליכם בימי אמציהו שנאמר (שם כ"ה) ואמציהו התחזק וינהג את עמו וילך גיא המלח מהו גיא המלח תחת כפי המלח תחת כפויי מלחמה ועשרת אלפים חיים שבו בני יהודה ויביאום לראש הסלע וישליכום וגו' באותה שעה אמר הקב"ה לא גזרתי מיתה לבני נח אלא בחרב ואלו ויביאום לראש הסלע וישליכום וכולם נבקעו ואין נחת באותה שעה אמר הקב"ה מה אלו עושין כאן יגלו כיון שחטאו גלו וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פז/ב

אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם בן יואש מלך ישראל להמנות עם מלכי יהודה מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס מגלן דאימני דכתיב דבר ה' אשר היה אל הושע בן בארי בימי עזיה יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל ומגלן דלא קיבל לשון הרע דכתיב וישלח אמציה כהן בית אל אל ירבעם מלך ישראל לאמר קשר עליך וגו' וכתיב כי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וגו' אמר חס ושלום אמר אותו צדיק כך ואם אמר מה אעשה לו שכינה אמרה לו

ספרי פרשת נשא פסקא מב

ר' אלעזר בנו של רבי אלעזר הקפר אומר גדול השלום שאפילו עובדי ע"ז ושלום ביניהם כביכול אין השטן נוגע בהם שנאמר הושע ד חבור עצבים אפרים הנח לו. אבל משנחלקו מה נאמר שם י חלק לבם עתה יאשמו. הא גדול השלום ושנוי מחלוקת. גדול השלום שאפילו בשעת מלחמה צריכים שלום

מסכת סוכה דף מה/ב

רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו

רש"י סוכה דף מה/ב

יותם בן עוזיהו - צדיק היה, ועניו יותר משאר מלכים, וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר בן יכבד אב (מלאכי א'), שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב (מלכים ב טו), ויותם (בנו) שופט וגו' לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן אומרן בשם אביו:

תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין דף נא/א

ר' חוניה בשם ר' לעזר למה נקרא שמו אחז שאחז בבתי כניסיות ובבתי מדרשות. למה היה אחז דומה למלך שהיה לו בן ומסרו לפידגוגו והיה מבקש להורגו אמר אם אני הורגו הרי אני מיתחייב מיתה אלא הרי אני מושך את מניקתו ממנו ומעצמו הוא מת. כך אמר אחז אם אין גדיים אין תיישים אם אין תיישים אין צאן אם אין צאן אין רועה אם אין רועה אין עולם אם אין עולם כביכול כך היה אחז סבור בדעתו לומר אם אין קטנים אין גדולים אם אין גדולים אין חכמים אם אין חכמים אין נביאים אם אין נביאים אין רוח הקודש אם אין רוח הקודש אין בתי כניסיות ובתי מדרשות כביכול אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל. ר' יעקב בר אבבי בשם ר' אחא מיייתי לה מן הדא וחיכיתי לה' המסתר פניו מבית יעקב וקיייתי לו. אין לך שעה קשה בעולם מאותה שעה שאמר לו הקב"ה למשה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. מאותה השעה וקיייתי לו שאמר לו בסיני כי לא תשכח מפי זרעו. ומה את מועיל הנה אנכי והילדי אשר נתן לי ה' וכי ילדינו היו והלא תלמידיו היו אלא מלמד שהיו חביבין עליו והיה קורא אותם בני.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קד/א

ומפני מה לא מנו את אחז אמר רבי ירמיה בר אבא מפני שמוטל בין שני צדיקים בין יותם לחזקיהו רב יוסף אמר מפני שהיה לו בשת פנים מישעיהו שנאמר ויאמר ה' אל ישעיהו צא נא לקראת אחז ושאור ישוב בנך אל קצה תעלת הברכה העליונה אל מסלת שדה כובס מאי כובס איכא דאמרי דכבשינהו לאפיה וחלף ואיכא דאמרי אוכלא דקצרי סחף ארישיה

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פח/א

רב הונא מאי קראה כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם אמר רבי יהושע בן לוי לא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו בה ז' בתי דינים ע"ז ואלו הן ירבעם בן נבט ובעשא בן אחיה ואחאב בן עמרי ויהוא בן נמשי ופקח בן רמליהו ומנחם בן גדי והושע בן אלה שנאמר אומללה יולדת השבעה נפחה נפשה באה שמשה בעוד יומם בושה וחפרה אמר רבי אמי מאי קראה כי תוליד בנים ובני בנים...

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פח/א

אמר ליה רב כהנא ורבי אסי לרב כתיב ביה בהושע בן אלה ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל וכתוב עליו עלה שלמנאסר וגו' אמר להו אותן פרדסיאות שהושיב ירבעם על הדרכים כדי שלא יעלו ישראל לרגל בא הושע וביטלן ואעפ"כ לא עלו ישראל לרגל לרגל ילכו בשבי

תנא דבי אליהו זוטא פרק ט

בימי הושע בן אלה מלך ישראל נלכדה הארץ וגלו עשרת השבטים בימיו וכי מה נשתנה הושע בן אלה מכל מלכי ישראל שהיו מלפניו שגלו ישראל בימיו אלא משעמד ירבעם בן נבט עד שבא הושע בן אלה היתה ע"א תלויה ביחיד והיה קשה לפני אביהם שבשמים להגלות רבים מישראל בשביל עון היחיד אבל משבא הושע בן אלה הוא היה עומד ובטל כל המשמרות כולן שהיו עומדין על הדרכים בימי ירבעם שלא יעלו ישראל לרגל לירושלים והיה מכריז ואמר כל מי שהוא רוצה לעלות לרגל לירושלים יבא ויעלה ושמת הקולר מן צוארו ותלאו בצואר הרבים לכן עליו הכתוב אומר (מלכים ב' ז') ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו עליו עלה שלמנאסר מלך אשור וגו' ויגל את ישראל אשורה ויושב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי. מכאן אמרו כל העושה מצוה ואינו גומרה מתחייב בנפשו ובכל אשר לו וקובר את אשתו ואת בניו. בימי צדקיהו מלך יהודה היה ירמיהו הנביא מתנבא על ישראל מה אם יעשו תשובה ויחזרו למוטב ועמדו ישראל עליו להרגו והשליכו את ירמיהו לבור טיט ואח"כ העלוהו מן הבור טיט ונתנו אותו בחצר המטרה פעמים רבות עמדו עליו ישראל על ירמיהו להרגו והיה ירמיהו מקלל ישראל קללות רבות כל אותה קללה וקללה שהיה ירמיהו מקלל את ישראל הקב"ה היה מתאנח כנגדו שנאמר (ירמיה' יב) כי את רגלים רצת וילאוך וגו' ואז גלו בימי צדקיהו עשרת השבטים וגלו עמהם שבט יהודה ובנימין וגלו עמהם בני ירושלים והיה הקב"ה מבקש לילך עמהן בגלות מיד נתקבצו לפני הקב"ה מלאכי השרת לרצותו ולנחמו ואמרו לפניו רבש"ע כבר יש לך עכו"ם בעולם ואנו אין לנו לא חקר ולא מספר אמר להם הקב"ה למלאכי השרת וכי בשר ודם אני שאני צריך לניחומין אני מכיר בראש ואני מכיר בסוף שכן נאמר בי (ישעיה' מו) ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט לכך נאמר (שם כב) על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי אל תאיצו לנחמני על שוד בת עמי

פרקי דרבי אליעזר פרק לו

וכשגלו ישראל ממקומם משומרון לבבל שלח המלך עבדיו והושיבו אותם בשומרון להעלות מס למלכות מה עשה הב"ה שלח בהם את האריות והיו הורגים בהם שלחו ואמרו למלך בבל אדוננו המלך הארץ ששלחנו עליה אינה מקבלת אותנו כי נשארנו מעט מהרבה שלח המלך וקרא לכל זקני ישראל ואמ' להם כל השנים הללו שהייתם בארצכם לא שכלה אתכם חיית השדה ועכשו אינה מקבלת אתכם אמרו לו דבר של עצה אולי ישיב אותם לארצם אמרו לו אדננו המלך הארץ היא אינה מקבלת גוי שאינו נמול אמ' להם תנו שנים מכם וילכו וילמדו תורה ודבר המלך אין להשיב ושלחו וקראו את ר' דוסתאי ואת ר' ינאי ומלו אותם והיו

מלמדים אותם תורה שבכתב נוטריקון ובוכים והגוים האלה היו הולכים בחוקות התורה ובחוקות אלהיהם את ה' היו יראים ואלהיהן היו עובדין

תלמוד ירושלמי מסכת פאה דף יז/ב

ריב"ל מי שאין לו קרקע פטור מן הראייה שנאמר ולא יחמוד איש את ארצו וגו' מעשה באחד שהניח את כריו ובא ומצא אריות סובבים אותו מעשה באחד שהניח בית של תרנגולים ובא ומצא חתולים מקורעים לפניו חד בר נש שביק ביתיה פתח ואתא ואשכח הכינה כריכה על קרקסוי רבי פינחס משתעי הדין עובדא תרין אחין הוון באשקלון הוון להון מגורין נוכראין אמרין כדון אילין יהודאין סלקין לירושלים אנן נסבין כל מה דאית להון מן דסלקין זימן להם הקב"ה מלאכים נכנסים ויוצאים בדמותן מן דנחתון שלחנן לון מקמן אמרו לון אן הויתם אמרו לון בירושלים אמרו לון ומאן שבקותון בגו ביתא אמרו ולא ב"נ אמרו בריך אלההון דיהודאי דלא שבקון ולא שביק להון:

רבנו בחיי על ויקרא פרק כ פסוק ג

לשמו. וכבר אמרו זה חז"ל במדרש (ברכות לה.) כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזול הקב"ה וכנסת ישראל, שנאמר (משלי כח, כד) גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית, ואין אביו אלא הקב"ה ואין אמו אלא כנסת ישראל, וזהו ובפשעיתם שלחה אִמְכֶם (ישעיה נ, א). חבר הוא לאיש משחית, חבר הוא לירבעם שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים, על אחת כמה וכמה המקריב למולך פרי בטנו שהוא גורם שתסתלק שכינה מישראל. ואמר למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי, כי הוא מטמא כנסת ישראל המקודשת לשמו והוא מחלל שמו הגדול, עד כאן לשון הרב. וביאר לנו מתוך דבריו כי מלת אני ברוב מקומות התורה הוא מדת הדין, ובמקום הזה הוא מדת רחמים לפי שהזכיר פני, ובענין המבול גם כן ואני הנני מביא את המבול (בראשית ו, יז), ובתחילת וארא (שמות ו, ה) וגם אני שמעתי, וכל אחד מבואר ולמד מענינו:

ספר ויקרא פרק כו

(לב) וְהִשְׁמַתִּי אֶנִּי אֶת הָאָרֶץ וְשָׂמָּו עָלֶיהָ אִיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ:
(לג) וְאַתְּכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹיִם וְהָרִיקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חָרֵב וְהָיְתָה אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָה:

על ויקרא פרק כו פסוק לב

(לב) והשמתי אני את הארץ - זו מדה טובה לישראל שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם שתהא שוממה מיושביה:

מדרש רבה במדבר פרשה יד פסקה ב

מי הקדימני ואשלם מדבר באברהם שמעצמו הכיר להקב"ה כמה דכתיב (משלי יד) מדרכיו ישבע סוג לב וגו' מהו מדרכיו ישבע סוג לב ר' אבא בר כהנא אומר סוג לב וגו' שהוא מלא סיגים מדרכיו עתיד להשתבע (שם) ומעליו איש טוב זה היה אברהם שהכיר מעצמו להקב"ה ולא היה אדם שלימד אותו היאך להכיר את המקום אלא הוא מעצמו וזהו אחד מד' בני אדם שמעצמם הכירו להקב"ה איוב הכיר מעצמו להקב"ה מנין שכן הוא אומר (איוב כג) מחקי צפנתי אמרי פיו חזקיהו מלך יהודה אף הוא מעצמו הכיר להקב"ה מנין שכן כתיב עליו (ישעיה ז) חמאה ודבש יאכל לדעתו מאוס ברע ובחור בטוב ומלך המשיח מעצמו הכיר להקב"ה וכן אברהם אמר לו הקב"ה אברהם העליונים והתחתונים שלי הם כמ"ד (איוב מ"א) תחת כל השמים לי הוא ואומר (תהלים כד) לה' הארץ ומלואה ואתה הודעת שמי בעולם חייד שאני מקנה אותך את העליונים ואת התחתונים שנא' (בראשית יד) ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ הוי מי הקדימני ואשלם למה תחת כל השמים לי

תלמוד בבלי מסכת חולין דף ו/ב

העיד רבי יהושע בן זרוז בן חמיו של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא **זה וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחוששתן אפשר בא אסא ולא ביערו בא יהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו מכאן לתלמיד חכם שאמר דבר הלכה שאין מזיחין אותו ואמרי לה אין מזניחין אותו ואמרי לה אין מזניחין אותו ומאן דאמר מזיחין כדכתיב ולא יזח החשן ומאן דאמר אין מזניחין דכתיב כי לא יזנח לעולם ה' ומאן דאמר מזניחין דתנן משרבו זוחי הלב רבו מחלוקות בישראל**

מדרש רבה קהלת פרשה ט פסקה ל

(ג) ד"א טובה חכמה זו חכמתו של חזקיהו מלך יהודה מכלי קרב של סנחריב א"ר לוי שלש גליות הגלה סנחריב פעם ראשונה הגלה שבט ראובן וגד שנייה עשרת השבטים שלישית בא על יהודה מיד עמד חזקיהו וזינים כלי זיין מבפנים והלבישם לבנים מבחוץ **והתקין עצמו לשלשה דברים לתפלה ולדורון ולמלחמה לתפלה דכתיב (ישעיה לז) ויתפלל חזקיהו אל ה' וגו' לדורון דכתיב (מלכים ב' י"ח) בעת ההיא קצץ חזקיהו וגו' ואת האומנות מה הוא האומנות ר' לוי אמר ציפריא ורבנן אמרין שיגמא למלחמה שנא' (ד"ה ב' ל"ב) ויעש שלח לרב ומגינים ונעץ חרב על פתח בהמ"ד ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה תהא החרב הזה עוברת על צוארו (מלכים ב' י"ח) ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ספקלי ושבנא הסופר סקיווי פטריי ויואח בן אסף המזכיר סביא וחוטא אחד יאבד טובה הרבה זה סנחריב שנא' (דה"ב ל"ב) וישב בבשת פנים וגו' (מלכים ב' י"ט) וימלך אסר חדון בנו תחתיו:**

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד/א

הקדוש ברוך הוא **יבא חזקיהו שיש לו שמונה שמות ויפרע מסנחריב שיש לו שמונה שמות חזקיה דכתיב כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום והאיכא חזקיה שחזקו י' דבר אחר חזקיה שחזק את ישראל לאביהם שבשמים סנחריב דכתיב ביה תגלת פלאסר פלאסר שלמנאסר פול סרגון (סרגין) אסנפר רבא ויקרא והאיכא סנחריב שסיחתו ריב דבר אחר שסח וניחר דברים כלפי מעלה אמר רבי יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו אסנפר רבא ויקרא מפני שלא סיפר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר **עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טיפש היה למאן דאמר מלך פקח היה אי אמינא להו עדיפא מארעייכו אמרו קא משקרת ומאן דאמר מלך טיפש היה אם כן מאי רבותיה להיכא אגלי להו מר זוטרא אמר לאפריקי ורבי חנינא אמר להרי סלוג אבל ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל כי מטו שוש אמרי שוויא כי ארעין כי מטו עלמין אמרו כעלמין כי מטו שוש תרי אמרי על חד תרין ותחת כבודו [יקד] יקוד כי קוד אש אמר רבי יוחנן תחת כבודו ולא כבודו ממש כי הא דרבי יוחנן קרי ליה למאני מכבדותי רבי אלעזר אמר תחת כבודו ממש כשריפת בני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה פרעה שחירף בעצמו נפרע הקדוש ברוך הוא ממנו בעצמו סנחריב שחירף****

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כו/א

הכא קשר רשעים הוא **וקשר רשעים אינו מן המנין אמר** רבי יוחנן דא עקא כי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי בקר ולא אמר ליה מר ולא מידי אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמינא ליה מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא **וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקודשא בריך הוא בתר רובא כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי** בא נביא ואמר לו לא תאמרן קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין הלך לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו מה לך פה ומה לך פה כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר אמר רב טלטולא דגברא קשי מדאיתתא ועטך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת

כתיב הכא ועטך עטה וכתיב התם ועל שפם יעטה צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידיים וגו' תנא הוא ביקש קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נפיק איהו אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משירייתיה אמרו ליה משירייתך היכא אמר הדרו בי אמרו ליה אם כן אחוכי קא מחייכת בן נקבוהו בעקביו ותלאוהו בזנבי סוסייהם והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הברקנין אמר רבי אלעזר שבנא בעל הנאה היה כתיב הכא לך בא אל הסוכן הזה וכתיב התם ותהי לו סוכנת (ואומר) כי השתות יהרסון צדיק מה פעל רב יהודה ורב עינא חד אמר אילו חזקיה וסיעתו נהרסים צדיק מה פעל וחד אמר אילו בית המקדש יהרס צדיק מה פעל ועולא אמר אילו מחשבותיו של אותו רשע אינן נהרסות צדיק מה פעל בשלמא למאן דאמר אילו מחשבותיו של אותו רשע היינו דכתיב כי השתות יהרסון ולמאן דאמר בית המקדש נמי דתנן אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתייה היתה נקראת אלא למאן דאמר חזקיה וסיעתו היכא אשכחן צדיקי דאיקרו שתות דכתיב כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל ואיבעית אימא מהכא הפליא עצה הגדיל תושיה

עין יעקב על מסכת ברכות אות (נא)

קודשא בריך הוא, לעבד. אמר ליה, השתא, הב לי ברתך, אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך, ונפקי מנא בנן דמעלי. אמר ליה, כבר נגזרה עליך גזרה. אמר ליה, בן אמוץ, פלה נבואתך וצא! כך מקבלי מבית אבי אבא, אפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים. איתמר נמי, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו, אפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים. שניאמר, (איוב יג) "הן יקטלני לו איחל". לסוף יהב ליה ברתיה. נפק מיניה מנשה ורבשקה. יומא חדא רכיבינהו אכתפיה לאמטוייניהו לבי מדרשא. אמר חד מיניהו, חזי רישא דאבא, למטויי ביה גלדאני. וחד אמר, חזי רישא דאבא, לקרובי עליה קרבנא לעבודת פוכבים, וחבטינהו בארעא. מנשה חזי, ורבשקה מת. קרי אנפשיה, (ישעיה לב) "וכלי, כליו רעים":

ילקוט שמעוני מלכים ב - פרק יט - רמז רמא

ויצא מלאך ה' ויד במחנה אשור. במה הכם, ר' אליעזר אומר ביד הכם שנאמר וירא ישראל את היד הגדולה היא היד שעתידיה ליפרע מסנחריב הרשע. ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אמר לו הקב"ה לגבריאל כלום מגלך נטושה אמר לפניו רבש"ע כבר היא נטושה ועומדת מששת ימי בראשית שנאמר מפני חרבות נדרו (עמים) מפני חרב נטושה. א"ר שמוען בן יוחאי אותו הזמן זמן בשול פירות היה אמר לו הקב"ה לגבריאל כשאתה יוצא לבשל את הפירות הזקק להם שנאמר מדי עברו יקח אתכם כי בבקר בבקר יעבור ביום ובלילה. אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי אגב ארחך לבעל דבבך אשתמע, ויש מפרשים בחוטמו נשף להם ומתו שנאמר וגם נשף בהם ויבשו. ר' ירמיה בר אבא אמר כפים ספק להם שנאמר וגם אנכי אכה כפי אל כפי, ר' יצחק אמר אזנים גלה להם ושמעו שירה מפי החיות ומתו שנאמר מקול המון נדרו עמים מרוממותך נפצו גוים... סנחריב ושני בניו שנאמר ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר שבניו הכוהו בחרב, ר' אליעזר אומר ששה שכן דרכו של נער להיות שורט שריטה. הציץ רבשקה על החומה ושמע שהיו קוראין את ההלל ואמר לסנחריב חזור לאחורידך כי נסים נעשים להם בזה הלילה והיה מבזה את הדבר שנאמר ינופף ידו הר בת ציון:

מדרש רבה בראשית פרשה יט פסקה יא

(יא) ויאמר האדם וגו' ד' הן שהקיש הקב"ה על קנקנן ומצאן קנקנין של מימי רגלים ואלו הן אדם וקין ובלעם וחזקיהו אדם שנאמר ויאמר האדם האשה קין (שם ד) ויאמר ה' לקין אי הבל וגו' ויאמר לא ידעתי בלעם הרשע שנאמר (במדבר כב) מי האנשים האלה עמך ויאמר בלעם אל האלהים וגו' חזקיהו (ישעיה לט) מה אמרו האנשים האלה וגו' אבל יחזקאל מצאו בקי מכולם שנאמר (יחזקאל לו) בן אדם התחינה העצמות האלה ויאמר ה' אלהים אתה ידעת א"ר חנינא בר פפא לצפור שהיתה נתונה ביד צייד פגע בא' א"ל זו שבידי מה היא חיה או מתה א"ל אי בעית חיה אי בעית מתה כך בן אדם התחינה העצמות האלה ויאמר ה' אלהים אתה ידעת:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צה/ב

רבי יוחנן אמר חמשה סנחריב ושני בניו נבוכדנצר ונבזור אדן נבזור אדן גמרא נבוכדנצר דכתיב ורוה דרביעאה דמי לבר אלהין ואי לאו דחזייה מנא הוה ידע סנחריב ושני בניו דכתיב ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב אמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו דכתיב ביום ההוא יגלח ה' בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה אתא קודשא בריך הוא ואדמי ליה כגברא סבא אמר ליה כי אזלת לגבי מלכי מזרח ומערב דאיתיתניהו ולבניהו וקטליתניהו מאי אמרת להו אמר להו [ליה] ההוא גברא בההוא פחדא נמי יתיב אמר ליה היכי נעביד אמר ליה זיל ושני נפשך במאי אישני אמר ליה זיל אייתי לי מספרא ואיגזיך אנא מהיכא אייתי אמר ליה עול לההוא ביתא ואייתי אזל אשכחניהו אתו מלאכי שרת ואידמו ליה כגברי והוון קא טחני קשייתא אמר להו הבו לי מספרא אמרו ליה טחון חד גריזא דקשייתא וניתן לך טחון חד גריזא דקשייתא ויהבו ליה מספרתא עד דאתא איחשך אמר ליה זיל אייתי נורא אזל ואייתי נורא בהדי דקא נפח ליה אתלי ביה נורא בדיקניה אזל גזייה לרישיה ודיקניה אמרו היינו דכתיב וגם את הזקן תספה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי גרירתיה לארמאה שפיר ליה איתלי ליה נורא בדיקניה ולא שבעת חוכא מיניה אזל אשכח דפא מתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא אמר אי אזיל ההוא גברא ומצלח מקרב להו לתרין בנוהי קמך שמעו בנוהי וקטלוהו היינו דכתיב ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב וגו' ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכס וגו' אמר רבי יוחנן אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם לילה שמו שנאמר והלילה אמר הורה גבר ורבי יצחק נפחא אמר שעשה עמו מעשה לילה שנאמר מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא אמר ריש לקיש טבא דנפחא מדבר נפחא וירדף עד דן אמר רבי יוחנן כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו ראה בני בניו שעתידין לעבוד עבודה זרה בדין שנאמר וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדין ואף אותו רשע לא נתגבר עד שהגיע לדין שנאמר מדין נשמע נחרת סוסיו

רש"י סנהדרין דף צו/א

אשני נפשך - שנה עצמך כדי שלא יכירוך:

ואגזיך אנא - אני אגלחך:

קשייתא - גרעיני תמרים:

טחון - אלו גרעינין, וניתן לך מספרים, והיינו דכתיב בתער השכירה על שם שטרח נתנו לו תער לגלח, ואיזהו שכר נתנו לו בעברי נהר, דברים שדרכן לעשות על ידי נהר, דהיינו טחינת ריחים:

וגם הזקן תספה - דלא כתיב גלוח אלא אראש, אבל אזקן כתיב תספה לשון כלוי על ידי אור, שכלתה לגמרי: גרירתיה לארמאה ושפר באפיה - אם אתה מחרך את הארמאי והוטב בעיניו) הבער לו אש בזקנו, ולא שבעת חוכא מיניה:

בית נסרוך אלהיו - לשון נסר, שהשתחוה לנסר ועשאו אלוה:

היינו דכתיב ויהי הוא משתחוה - משמע מפני שמשתחוה לשם הכוהו:

תנא דבי אליהו רבה פרק ח

מכאן אמרו לא יתגאה אדם מד"ת ולא יתגרה עליהם שמא עוקרין אותו מן העולם שכן מצינו ביחזקיהו המלך שהתגאה בד"ת והתגרה עליהן ובקשו לעוקרו מן העולם בשעה שאלהים בשמים הודיעו לחזקיהו שירפא אותו בשכר תפלתו ודמעתו ויעלה ביום השלישי בית ה' שאל חזקיהו אות שנאמר מה אות כי ירפא ה' לי ושינה לו הקב"ה מעשה שמים וכששינה לו מעשה שמים גבה דעתו עליו ואכל עם העכו"ם ובשביל שאכל עם עכו"ם והראה להם את הארון וגילה להם סוד העליונים, נתן לו מנשה

ברייטא דסדר עולם רבה פרק כג

מלאכיך וגו' אני קרתי וגו' ויהי בלילה ההוא וגו' (שם י"ט). וכולן מלכים קשורי כתרים בראשיהן לפני מפתחו של סנחריב חלה חזקיהו ג' ימים ר' יוסי אומר יום ג' לחליו של חזקיהו היתה מפתחו של סנחריב ועמדה לו חמה כשם שעמדה לו לאחז שנא' (ישעיה ל"א) הנני משיב את צל המעלות וגו' בו ביום נסע סנחריב עשר

מסעות בא על עיית וגו' עברו מעברה נדדה מדמנה וגו' צהלי קולך וגו' עוד היום בנוב לעמוד (שם י'). שתמצא אומר בו ביום נסע עשר מסעות. באחת עשרה ביובל בשנה הרביעית בשבוע עלה סנחרב וכן הוא אומר (שם ל"ז) וזה לך האות אכול השנה ספיח וגו' שעלה בפרס לפסח ולא יכלו לזרוע ואכלו ספיחים ובשנה השנית שחיס שגדעו הלגיונות האילנות ובשנה הרביעית זרעו וקצרו וגו' (שם) מלמד שלא נשתייר בשבוע אלא שנה אחת. לאחר מפלתו של סנחרב עמד חזקיה ופטר את האוכלוסים שבאו עמו בקולרין וקבלו עליהם מלכות שמים לקיים מה שנאמר (שם י"ט) ביום ההוא יהיו חמש ערים מדברות שפת כנען וגו' הלכו ובנו מזבח והיו מקריבין עליו עולות לשם שמים שנא' (שם ביום ההוא יהיה מזבח לה' וגו' והיו מתפללין ומשתחוין אל ירושלים שנא' (שם מ"ה) אליך ישתחוו ואליך יתפללו. קודם ביאתו של סנחרב סתם חזקיה את מימי גיחון שנא' (דה"ב ל"ב) ויועץ עם וגו' הוא חזקיה סתם את מוצא וגו' בן כ"ח שנה חזקיה במלכו וגו' (מלכים ב' י"ח):

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צה/א

מאי עוד היום בנוב לעמוד אמר רב הונא אותו היום נשתייר מעונה של נוב אמרי ליה כלדאי אי אזלת האידנא יכלת לה ואי לא לא יכלת לה אורחא דבעא לסגויי בעשרה יומא סגא בחד יומא כי מטו לירושלם שדי ליה ביסתרקי עד דסליק ויתבי מעילוי שורה עד דחזוה לכולה ירושלם כי חזייה איזוטר בעיניה אמר הלא דא היא קרתא דירושלם דעלה ארגישית כל משיריתי ועלה כבשית כל מדינתא הלא היא זעירא וחלשא מכל כרכי עממא דכבשית בתקוף ידי עלה וקם ומניד ברישיה מוביל ומייתי בידיה על טור בית מקדשא דבציון ועל עזרתא דירושלם אמרי נישדי ביה ידא האידנא אמר להו תמהיתו למחר אייתי לי כל חד וחד מיניכו גולמו הרג מיניה מיד ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי **בת דינא בטל דינא**

ספר חדושי אגדות חלק שלישי עמוד קצד - מסכת סנהדרין

נשתייר מעונה של נוב וכו'. פירוש כי הרגו כהני נוב והיו מבטלים עבודת בית אלקינו, וענין זה נשתייר שכמעט נחרב ירושלי' ושם בית אלקינו. כי כאשר הרגו נוב עיר הכהנים נראה שיש צד בחינה בישראל שאין דביקים כ"כ בבית אלקינו, ומשום כך היה ראוי שיהיה נחרב ח"ו בית אלקינו ולכך אמר שאותו יום נשאר מעונה של נוב:

ילקוט שמעוני ישעיהו - פרק י - המשך רמז תטו

עוד היום בנוב לעמוד. אמר רבי הונא אותו היום נשתייר (על) מעון נוב, אמרי ליה כלדאי אי אזלת האידנא יכלת להו ואי לא לא יכלת להו, מה עבד אורחא דבעי לסגויי בעשרה יומין סגא בחר יומא. מאי ינופף ידו הר בית ציון כי מטא לירושלים שדו ליה בסתרקי סליק ויתבי (חזיא) עילוי שורא עד דחזא לכולה ירושלם כי חזייה איזוטר בעיניו אמר עד כאן יומא רב וסגיא עדן ליה למיעל. (הא סנחריב מלכא דאתור אתא וקם בנוב קרית כהניא לקבל שורא דירושלם) ענה ואמר לחילוותיה הלא דא היא קרתא דירושלם ועלה ארגשית כל משרייתי ועלה כנשית כל מדינתי הלא דא היא זעירא וחלשא מכל כרכי עממא דכבשית בתקוף ידי, קם מניד ברישיה ומוביל ומייתי בידיה על טור בית מקדשא דבציון ועל עזרתא דירושלם, אמרו ליה נשדי ביה ירא האידנא אמר להו האידנא נייח לכו דאתיתו מארעא רחיקא ביתו השתא למחר כל חד מיניכו ליתי לי (טינא לחתמא גולמי ונרגמוניה ונשדי ביה) [גולמהרג מיניה] מיד ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו', אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי בת דינא בטל דינא:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד/ב

מאי קאמר חלף דקץ עמא הדין במלכותא דבית דוד דמדבר להון בנייה כמי שילוחא דנגדין בנייה ואיתרעיוו ברצין ובר רמליה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב מארת ה' בבית רשע ונוה צדיקים יבורך מארת ה' בבית רשע זה פקח בן רמליהו שהיה אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה ונוה צדיקים יבורך זה חזקיה מלך יהודה שהיה אוכל ליטרא ירק בסעודה ולכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור וכתבי וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר גיע אלא מאי טעמא איעניש נביא אעשרת השבטים איתנבי איהו יהיב דעתיה על כולה ירושלים בא נביא ואמר ליה כי לא מועף לאשר מוצק לה אמר רבי

אלעזר בר ברכיה אין נמסר עם עייף בתורה ביד מי המציק לו מאי כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים לא כראשונים שהקלו מעליהם עול תורה אבל אחרונים שהכבידו עליהן עול תורה וראוין הללו לעשות להם נס כעוברי הים וכדורכי הירדן אם חוזר בו מוטב ואם לאו אני אעשה לו גליל בגוים אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצורות ויאמר לבקעם אליו האי רישנא להאי פרדשנא אחרי הדברים והאמת (אחר מאי) [מאי אחר] אמר רבינא לאחר שקפץ הקדוש ברוך הוא ונשבע ואמר אי אמינא ליה לחזקיה מייתניא ליה לסנחריב ומסרנא ליה בידך השתא אמר לא הוא בעינא ולא ביעתותיה בעינא מיד קפץ הקדוש ברוך הוא ונשבע דמייתניא ליה שנאמר נשבע ה' צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום לשבור אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עולו וסבלו מעל שכמו יסור אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא יבא סנחריב וסיעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסיעתו והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמד ועולו מעל צוארד וחובל עול מפני שמן אמר רבי יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מט/ב

שמעון בן עזאי אומר מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש וכתוב בה משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי וכתוב בה מנשה הרג את ישעיה אמר רבא מידן דייניה וקטליה אמר ליה משה רבך אמר כי לא יראני האדם וחי ואת אמרת ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא משה רבך אמר מי כה' אלהינו בכל קראנו אליו ואת אמרת דרשו ה' בהמצאו משה רבך אמר את מספר ימך אמלא ואת אמרת והוספתי על ימך חמש עשרה שנה אמר ישעיה ידענא ביה דלא מקבל מה דאימא ליה ואי אימא ליה אישוייה מזיד אמר שם איבלע בארזא אתיוה לארזא ונסרוה כי מטא להדי פומא נח נפשיה משום דאמר ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב מכל מקום קשו קראי אהדדי ואראה את ה' כדתניא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה דרשו ה' בהמצאו הא ביחיד הא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים את מספר ימך אמלא תנאי היא דתניא את מספר ימך אמלא אלו שני דורות זכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים זכה מוסיפים לו לא זכה פוחתין לו אמרו לו לרבי עקיבא הרי הוא אומר והוספתי על ימך חמש עשרה שנה אמר להם משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדיין לא נולד מנשה ורבנן מי כתיב מחזקיה לבית דוד כתיב אי מחזקיה נולד אי מאינש אחרינא:

רש"י יבמות דף נ/א

שני דורות - שנים שפוסקין לאדם בשעת לידתו:
זכה מוסיפין לו - והאי אמלא לשון תוספת הוא:
משלו הוסיפו לו - אלא שמתחלה היו רוצים לפחות משניו:
תדע - שמתחלה כשנולד נפסקו לו כל אותו תוספת:
שהרי נביא נתנבא - בימי ירבעם שנים הרבה קודם הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשעת חליו של חזקיה עדיין לא נולד מנשה שממנו יצא יאשיהו הו' אומר בשעת חליו גזרו לפחות משניו וכשזכה השלימו לו:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב/ב

רב אשי אוקי אשלשה מלכים אמר למחר נפתח בחברין אתא מנשה איתחזי ליה בחלמיה אמר חברך וחבירי דאבוד קרית לן מהיכא בעית למישרא המוציא אמר ליה לא ידענא אמר ליה מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת וחברך קרית לן אמר ליה אגמריה לי ולמחר דרישנא ליה משמך בפירקא אמר ליה מהיכא דקרים בישולא אמר ליה מאחר דחכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לעבודת כוכבים אמר ליה אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי למחר אמר להו לרבנן נפתח ברבוותא

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קג/ב

תנו רבנן מנשה היה שונה חמשים וחמשה פנים בתורת כהנים כנגד שני מלכותו אחאב שמנים וחמשה ירבעם מאה ושלושה תניא היה רבי מאיר אומר אבשלום אין לו חלק לעולם הבא שנאמר ויכו את אבשלום וימיתוהו ויכוהו בעולם הזה וימיתוהו לעולם הבא תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר אחז ואחזיה וכל מלכי ישראל שכתוב בהן ויעש הרע בעיני ה' לא חיין ולא נידונין וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבד מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני ה' הכא תרגימו שהרג ישעיה במערבא אמרי שעשה צלם משאוי אלף בני אדם ובכל יום ויום הורג (את) כולם כמאן אזלא הא דאמר רבה בר בר חנה שקולה נשמה של צדיק אחד כנגד כל העולם כולו כמאן דאמר ישעיה הרג כתיב פסל וכתוב פסילים אמר רבי יוחנן בתחלה עשה לו פרצוף אחד ולבסוף עשה לו ארבעה פרצופים כדי שתראה שכינה ותכעוס אחז העמידו בעלייה שנאמר ואת המזבחות אשר על הגג עליית אחז וגו' מנשה העמידו בהיכל שנאמר וישם את פסל האשרה אשר עשה בבית אשר אמר ה' אל דוד ואל שלמה [בנו] בבית הזה ובירושלים אשר בחרתי מכל שבטי ישראל אשים את שמי לעולם אמון הכניסו לבית קדשי הקדשים שנאמר כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס מאי כי קצר המצע מהשתרע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן [כי] קצר המצע זה מלהשתרר עליו שני רעים כאחד מאי והמסכה צרה וגו' אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן כי הוה מטי להאי קרא הוה קא בכי מי שכתב בו כונס כנד מי הים תעשה לו מסכה צרה [אחז בטל את העבודה] וחתם את התורה שנאמר צור תעודה חתום תורה בלמודי מנשה קדר את האזכרות והרס את המזבח אמון [שרף את התורה] והעלה שממית על גבי המזבח אחז התיר את הערוה מנשה בא על אחותו אמון בא על אמו שנאמר כי הוא אמון הרבה אשמה רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר ששרף את התורה וחד אמר שבא על אמו אמרה לו אמו כלום יש לך הנאה ממקום שיצאת ממנו אמר לה כלום אני עושה אלא להכעיס את בוראי כי אתא יהויקים אמר קמאי לא ידעי לארגוזי כלום אנו צריכין אלא לאורו יש לנו זהב פרויים שאנו משתמשין בו יטול אורו אמרו לו והלא כסף וזהב שלו הוא שנאמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות אמר להם כבר נתנו לנו שנאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני האדם אמר ליה רבא לרבה בר מרי מפני מה לא מנו את יהויקים משום דכתיב ביה ויתר דברי יהויקים ותועבותיו אשר עשה והנמצא עליו מאי והנמצא עליו רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר שחקק שם עבודת כוכבים על אמתו וחד אמר שחקק שם שמים על אמתו אמר ליה במלכים לא שמעתי בהדיוטות שמעתי מפני מה לא מנו את מיכה מפני שפתו מצויה לעוברי דרכים שנאמר כל העובר ושב אל הלוי ועבר בים צרה והכה בים גלים אמר רבי יוחנן זה פסלו של מיכה תניא רבי נתן אומר מגרב לשילה שלשה מילין והיה עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להן הקדוש ברוך הוא הניחו לו שפתו מצויה לעוברי דרכים ועל דבר זה נענשו אנשי פלגש בגבעה אמר להן הקדוש ברוך הוא בכבודי לא מחיתם על כבודו של בשר ודם מחי

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קג/א

אמר רבי יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהן של בעלי תשובה דתני תנא קמיה דרבי יוחנן מנשה עשה תשובה [לשלשים] [שלשים] ושלוש שנים דכתיב בן שנים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש [הרע] [אשרה] כאשר עשה אחאב מלך ישראל כמה מלך אחאב עשרין ותרתינן שנין מנשה כמה מלך חמשים וחמש דל מינייהו עשרים ותרתינן פשו להו תלתין ותלת אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב וישמע אליו ויחתר לו ויעתר לו מיבעי ליה מלמד שעשה לו הקדוש ברוך הוא כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין

תו"ט על מסכת תענית פרק ד משנה ו

והעמיד צלם בהיכל - כתב הר"ב בירושלמי חד אמר צלם של מנשה וכו'. וחילוף גירסאות איכא בינייהו. דלמ"ד מנשה גורס והועמד. ולמאן דאמר אפוסטמוס גורס והעמיד. וצלם מנשה כתב רש"י כדמפורש בתרגום ירושלמי בפ' השמים כסאי וגו' (ישעיה ס"ו):

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טו/א

ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקנינות **חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק סימן) ישעיה משלי שיר השירים וקהלת** אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) **יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר** עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו

ספר נצח ישראל - פרק מג

Page | 20

ובפרק חלק (סנהדרין צד.) "למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו'" (ישעיה ט, ו), אמר רבי תנחום, דרש רבי שמעון בר קפרא בציפורי, מפני מה כל מ"ם שבאמצע התיבה פתוחה, וזה סתומה. בקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה, רבונו של עולם, ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך, לא עשית אותו משיח, חזקיה שעשית לו כל הניסים הללו, ולא אמר לפניך שירה, תעשה אותו משיח. מיד פתחה הארץ ואמרה, רבונו של עולם, אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה, ועשהו משיח. פתחה ואמרה שירה לפניך, שנאמר (ישעיה כד, טז) "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו'". אמר שר העולם לפני הקב"ה, עשה צביונו לצדיק זה. יצאת בת קול ואמרה (שם) "רזי לי רזי לי". אמר נביא (שם) "אוי לי", עד מתי, יצאת בת קול ואמרה עד "בוגדים בגדו וכבגד בוגדים בגדו" (שם). ואמר רבא ואיתימא אמר רבי יצחק, עד דאתי בזוזי, ובזוזי דבזוזי, עד כאן:

דברים אלו קשים להבין, דבשביל שלא אמר שירה יחזקיה, לא יעשה אותו משיח, דמה ענין שירה למשיח. ועוד, דמה ענין שאמרה הארץ שירה בשבילו. דע, שהיה לחזקיה ענין שראוי להיות משיח, מפני שבא עליו סנחריב (מ"ב יח, יז), שהיה מבלבל כל האומות, והביאם על יחזקיה למלחמה, כמו שלעתיד שיהיה גוג ומגוג מבלבל כל האומות, ויביאם על המלך המשיח. ואין ענין משיח רק שיהיה מבטל כח האומות, אחרי שהם יבואו עליו לבטל אותו. ולפיכך ראוי שיהיה נעשה יחזקיה משיח. וכאשר נעשה לו הנס, היה ראוי שיאמר יחזקיה שירה. כי הנס הוא מורה כי הנהגת העולם שלא בטבע, וזהו שלימת העולם כאשר הוא יוצא מן הטבע, ונוהג בהנהגה בלתי טבעי. והאדם כאשר הוא בשלימות הגמור, אז נותן שירה ושבח למי שממנו השלימות. והפך זה הוא האבל, שהגיע לו ההפך, שהוא ההעדר והמיתה, הוא יושב ודומם, ולא יפתח את פיו. אבל כאשר הוא בשלימות, והוא בפעל הגמור, אז מוציא גם כן הדבר אל הפעל, ונותן שירה ושבח אל השם יתברך, שממנו ההשלמה: יחזקיה אף על גב שהיה צדיק, לא היה שלימותו בפעל, ולכך לא אמר שירה. כי השירה, שהוא מוציא אל הפעל השיר הזה, מצד כי האדם שנותן השירה הוא בפעל גם כן, ולכך מוציא השירה אל הפעל. ולכך אין ראוי שיהיה משיח, כי אין המשיח רק שהכל יהיה בפעל השלימות, ומפני שלא אמר יחזקיה שירה מורה שאינו בפעל השלימות. כי כבר אמרנו שאין הצדיקים כלם הם במעלה אחת, כי יש לפעמים לאחד מעלה עליונה, כמו שהיה ליחזקיה, מכל מקום אפשר שיהיה חסרון במעלתו במה. ומצד אשר מעלתו אינו בשלימות, הוא בכח בלבד, ואינו בפעל מצד החסרון. וחזקיה לא היה לו המעלה זאת שיהיה בפעל, ולכך לא אמר שירה. ומפני כך המ"ם של "למרבה המשרה" (ישעיה ט, ו) סתומה, להעיד על מעלת חזקיה, כי כח שלו סתום, ואינו נמצא בפעל השלימות, ובשביל זה לא היה מוכן לשירה. ומפני כך אינו גם כן מוכן להיות משיח, שעל ידו הכל בשלימות בפעל:

ולכך השירות אשר הם אצל דוד, כולם לשון נקיבה. ואף שירות משה כתיב (שמות טו, א) "השירה הזאת", בלשון נקיבה. אבל לעתיד נאמר (תהלים צח, א)

יחזקיה משיח. וכאשר נעשה לו הנס, היה ראוי שיאמר יחזקיה שירה. כי הנס הוא מורה כי הנהגת העולם שלא בטבע, וזהו שלימת העולם כאשר הוא יוצא מן

"שירו לה' שיר חדש". כי הזכר הוא יותר במעלת השלימות מן הנקיבה, והוא יותר בפעל מן הנקיבה. ומכל שכן שלא אמר יחזקיה כלל שירה, שאין ראוי שיהיה על ידו העולם בפעל השלימות כמו שיהיה לימות המשיח. ואין הפירוש שלא רצה לומר שירה, שאין הדבר כך, רק היו באותו דור יודעים שאין ראויים לומר שירה מטעם אשר התבאר, כי אין ראוי שיהיה העולם בשלימות ובפעל על ידי יחזקיה. ואם לא כן, דבר קטן הוא שיאמר שירה:

וכן הא דאמר שם (סנהדרין צד.) כיוצא בדבר אתה אומר "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'" (שמות יח, י), תנא משום רבי פפייס, גנאי למשה רבינו שלא אמר "ברוך" עד שבא יתרו ואמר "ברוך", עד

כאן. ואין הפירוש שלא היו רוצים לומר "ברוך". כי הפירוש הוא שידעו שאין ראוי לומר "ברוך", כי לשון 'ברכה' הוא על הברכה שהעולם מקבל. ולא היו הם דבקים במדת הברכה, שהרי אין כאן ברכה להם, רק היציאה מסבלותם, ואין זה תוספות ברכה להם כלל. ולפיכך לא אמרו "ברוך". אבל יתרו שלא היה בצרה, והיה אוהב את ישראל, ובא אליהם להיות אתם, ונתוסף יתרו על ישראל, היה זה נחשב ברכה. ולפיכך אמר יתרו "ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו'". אבל למשה וישראל שהיו במצרים בסבלות קשה, ולא היה כאן תוספות ברכה, לא היה אפשר לומר "ברוך". וכן מה שלא אמרו שירה יחזקיהו וסייעתו, שלא היה מעלה זאת ליחזקיהו. ואין להקשות, אם כן מה גנאי היה למשה, כיון שלא היה ראוי להם לומר ברוך. מכל מקום נחשב זה קצת גנאי, שלא נמצא מדה זאת אצלם, ודבר זה ענין נפלא כאשר תבין:

ואז אמרה הארץ, מה מעכב שלא יהיה יחזקיהו משיח - מפני שלא אמר שירה, שזה מורה שאין שלימתו בפעל, הנה אני אומר שירה בשביל הצדיק. וזה כי האדם מצד שיש לו נשמה מן העליונים, אין שלימתו בפעל מה שראוי לה. אבל הארץ היא מן התחתונים, ושלימות הארץ כאשר יש צדיק בארץ, כמו יחזקיהו שעשה הקב"ה לו נס. לכך אמרה הארץ שהיא תאמר שירה בשביל הצדיק. כי בודאי כאשר אין צדיק בארץ, אין הארץ גם כן בשלימות, כי "הארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טז). וכאשר בני אדם שעליה הם חסרים, אין הארץ בפעל השלימות. אבל יחזקיהו שהוא צדיק, ועשה לו הקב"ה נס, ועל כל פנים מצד מה היה הוא בשלימות, ולכך הארץ שהוא מן התחתונים, ושלימות התחתונים אין צריך כל כך, לכך אמרה הארץ שהיא תאמר שירה בשביל יחזקיהו. אף על גב כי יחזקיהו עצמו - מצד שהאדם נשמתו מן העליונים - לא היה בשלימות, ומצד הזה אין כאן שירה, מכל מקום השירה היא מן הארץ שהוא מן התחתונים, והאדם נברא גם כן מן התחתונים (בראשית ב, ז), והוא על הארץ, ומצד זה יש כאן שירה:

ואמר שר העולם, שלפי סדר העולם ראוי שיהיה נעשה יחזקיהו משיח. ויצאת בת קול ואמרה 'רזי לי רזי לי', שאין הדבר כך, רק שמדריגת המשיח הוא נסתר ונעלם מן עולם הזה, ולכך 'רזי לי רזי לי וכו''. וקאמר עד דאתו בזוזי ובזוזי דבזוזי. ופירוש, יבזוז מלכות בבל את ישראל, ומלכות פרס יבזוז את בבל, ומלכות יון יבזוז את מלכות פרס, ומלכות אדום יבזוז את מלכות יון, ואז במלכות אדום יבוא המשיח:

ספר זכריה פרק יב

(י) וּשְׁכַתִּי עַל בֵּית דָּוִד וְעַל יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רוּחַ חַן וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֶת אֲשֶׁר דָּקְרוּ וְסָפְדוּ עָלַי כְּמִסְפַּד עַל הַיָּחִיד וְהִמָּר עָלָיו כְּהִמָּר עַל הַבְּכוֹר:

תרגום יונתן על זכריה פרק יב פסוק יא

(יא) בעדנא ההיא יסגי מספדא בירושלם כמספדא דאחא בר עמרי די קטל יתיה הדרמון בר טבריון וכמספר יאשיה בר אמון די קטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגדון:

ספר דברי הימים ב פרק לה

(כה) וַיִּקְוֶן יִרְמְיָהוּ עַל יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהַשָּׂרוֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל יֹאשִׁיָּהוּ עַד הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְהָנֶם כְּתוּבִים עַל הַקִּינֹת:

(כו) וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וַחֲסִדָּיו כְּכַתוּב בְּתוֹרַת יְדוּד:

(כז) וַדְּבָרָיו הָרָאשִׁינִים וְהָאַחֲרִינִים הָנֶם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה:

מדרש רבה איכה פרשה ד פסקה א

מדבר ביאשיה איכה יועם זהב שהיה דומה לארנטס של זהב ישנא הכתם הטוב שהיה גופו דומה לאבן טובה ומרגליות תשתפכנה אבני קדש אלו שתי רביעיות של דם שהיה ירמיה נוטלן וקוברן הדא הוא דכתיב (ד"ה ב' ל"ה) ויקבר בקברות אבותיו וכי בכמה קברות נקבר דאת אומר בקברות אבותיו אלא אלו שתי רביעיות של דם שהיה ירמיה נוטלן וקוברן

תרגום יונתן על דברי הימים ב פרק לה פסוק כה

(כה) ואלא ירמיהו על יאשיהו אליא רבתא ואמרין עמיה כל רברביא ומטרוניתא והוון מתיבין באליהו על יאשיהו עד יומא הדין ויהבנון לגזירה שנה על ישראל דיהוין ספדין על יאשיהו באליהו והאנון כתיבין בספרא דכתב ברוך מן פוס ירמיהו על אליתא:

רש"י דברי הימים ב פרק לה פסוק כה

(כה) כל ויאמרו השרים - לשון שירה משוררים כי גם שירה וקנה בקול אחת נאמרין עליו ניבא עמוס והבאתי את השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור זה יומו של יאשיהו שמת בן תשעה ושלשים שנים בחצי ימיו דכתיב (תהלים צ') ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכתוב (עמוס ח') והפכתי חגיכם לאבל וכל שיריכם לקנה ושמתי כאבל יחיד ואחריתיה כיום מר וזהו שאמר ויאמרו כל השרים ושרות בקינותיהם וכל יהודה וירושלים מתאבלים עליו. ויתנם לחוק - כשמזדמן להם שום צער ובכיה שהם מקוננים ובוכים על המאורע הם מזכירים זה הצער עמו דוגמא בתשעה באב שמזכירים קינות על ההרוגים בגזירות שאירעו בימינו כן יבכיון על מות יאשיהו דוגמא (שופטים י"א) ותהי חק בישראל וגומר (שם) לתנות לבת יפתח הגלעדי ארבעה ימים בשנה. והנם כתובים על הקינות - על ספר הקינות:

מצודות דוד על דברי הימים ב פרק לה פסוק כה

(כה) השרים והשרות - המשוררים והמשוררות וכאשר המשורר בדבר שמחה נקרא משורר כן בדבר קינה ויללה נקרא משורר כי תוכן א' להם בדבר הרמת הקול ובהכרעת הנעימה. בקינותיהם - ר"ל בעת אשר קוננו קינה מה אמרו אז זכרון מיתת יאשיהו לקונן גם עליו. ויתנום לחוק - קבעו חוק בישראל להזכיר מיתת יאשיהו בקינותיהם. והנם כתובים - הקינות של יאשיהו. על הקינות - בספר איכה:

מדרש רבה ויקרא פרשה כ פסקה א

(א) אחרי מות שני בני אהרן ר' שמעון פתח (קהלת ט) הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק ולרשע...לזובח זה יאשיהו שנאמר (ד"ה ב לה) וירם יאשיהו לבני העם צאן כבשים ובני עזים ולאשר איננו זובח זה אחאב שביטל קרבנות ה' (ד"ה שם יח) ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרוב זבח לו זבח ולא קרבנות זה מת בחצים וזה מת בחצים היינו דכתי' לזובח ולאשר איננו זובח כטוב כחוטא כטוב זה דוד שנאמר (שמואל א יז) וישלח ויביאהו והוא טוב רואי א"ר יצחק טוב ראי בהלכה כל הרואהו נזכר לתלמודו כחוטא זה נבוכדנצר שנאמר (דניאל ג) וחטאיך בצדקה פרוק זה בנה בה"מ ומלך ארבעים שנה וזה החריב בה"מ ומלך מ' שנה הוי מקרה אחד וגו' כנשבע זה צדקיה שנאמר (ד"ה ב לז) וגם במלך נבוכדנצר מרד כאשר שבועה ירא זה שמשון שנא' (שופטים טו) ויאמר להם שמשון השבעו לי פן תפגעון בי זה מת בנקור עינים (מלכים ב כה) ואת עיני צדקיהו עור זה מת בנקור עינים (שופטים טז) ויאחזו אותו פלשתים וינקרו את עיניו ה"ה ד מקרה אחד לנשבע וגו' ד"ה א מקרה אחד אלו בני אהרן דכתיב בהון (מלאכי ב) בשלום ובמישור לרשע זה עדת קרח דכתיב בהון (במדבר טז) סורו נא וגו' אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופין ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופין:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נו/ב

שבקש לבנות ולא בנה אלא מעתה אז יבנה יהושע מזבח לה' שבקש לבנות ולא בנה אלא דבנה הכא נמי דבנה אלא כדתניא רבי יוסי אומר ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשרות שקין צדונים וגו' אפשר בא אסא ולא ביערם יהושפט ולא ביערם עד שבא יאשיהו וביערם והלא כל עבודה זרה שבארץ ישראל אסא ויהושפט ביערום אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי והכתיב ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא

ספר ירמיה פרק ג

- (ו) ויאמר יְדֹדְדָאֵלִי בִימֵי יִשְׁאִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ הָרִאִיתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ מְשָׁבָה יִשְׂרָאֵל הֲלָכָה הִיא עַל כָּל הָרַגְבָּה וְאֵל תַּחַת כָּל עֵץ רַעְנָן וְתִזְנִי שָׁם:
- (ז) וְאָמַר אַחֲרֵי עָשִׂיתָ אֶת כָּל אֵלֶּה אֵלִי תָשׁוּב וְלֹא שָׁבָה וְתִרְאֶה \{וְתִרְאֶה\} בְּגֹדֶה אַחוּתָה יְהוּדָה:
- (ח) וְאָרָא כִּי עַל כָּל אֲדוּת אֲשֶׁר נֶאֱפָה מְשָׁבָה יִשְׂרָאֵל שְׁלַחְתִּיהָ וְאַתָּן אֶת סֵפֶר כְּרִיתְתִּיהָ אֵלֶיהָ וְלֹא יִרְאֶה בְּגֹדֶה יְהוּדָה אַחוּתָה וְתִלְדָּ וְתִזְנֶנָּה גַם הִיא:
- (ט) וְהָיָה מִקֵּל זְנוּתָהּ וְתַחֲנוּף אֶת הָאָרֶץ וְתִנָּאֵף אֶת הָאָבִן וְאֵת הָעֵץ:
- (י) וְגַם בְּכָל זֹאת לֹא שָׁבָה אֵלִי בְּגֹדֶה אַחוּתָה יְהוּדָה בְּכָל לְבָבָה כִּי אִם בְּשֹׁקֶר נָאֵם יְדֹדְדָאֵלִי:
- רש"י ירמיה פרק ג פסוק י
- (י) וגם בכל זאת - שראו בקלקלת פורענות חבריהם. כי אם בשקר - דורו של יאשיה מראין עצמם שהם צדיקים והם רשעים היו צרים צורות של עכו"ם על דלתותיהם מבפנים חציה על זו וחציה על זו וכשהיו מבערי עכו"ם בודקים היה הדלת פתוח ולא היו מכירין בה:

- (יא) ויאמר יְדֹדְדָאֵלִי צִדְקָה נִפְשָׁה מְשָׁבָה יִשְׂרָאֵל מִבְּגֹדֶה יְהוּדָה:
- (יד) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים נָאֵם יְדֹדְדָאֵלִי כִּי אֲנִכִּי בְּעֵלְתִּי בְכֶם וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנָיִם מִמִּשְׁפָּחָה וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם צִיּוֹן:
- (טו) וְנִתְּתִי לָכֶם רַעִים כְּלָבִי וְרָעוּ אֶתְכֶם דַּעַה וְהַשְׁכִּיל:
- (טז) וְהָיָה כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם בָּאָרֶץ בִּימֵי הַהֵמָּה נָאֵם יְדֹדְדָאֵלִי לֹא יֹאמְרוּ עוֹד אַרְוֹן בְּרִית יְדֹדְדָאֵלִי וְלֹא יַעֲלֶה עַל לֵב וְלֹא יִזְכְּרוּ בּוֹ וְלֹא יִפְקְדוּ וְלֹא יַעֲשֶׂה עוֹד:
- (יז) בָּעֵת הַהִיא יִקְרָאוּ לִירוּשָׁלַם כְּסֵא יְדֹדְדָאֵלִי וְנִקְוּ אֵלֶיהָ כָּל הַגּוֹיִם לְשֵׁם יְדֹדְדָאֵלִי לִירוּשָׁלַם וְלֹא יִלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שָׁרְרוֹת לְבָם הָרַע:
- (יח) בִּימֵי הַהֵמָּה יִלְכוּ בֵּית יְהוּדָה עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ יַחֲדוֹ מֵאָרֶץ צָפוֹן עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִנַּחְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם:
- (יט) וְאֲנִכִּי אֶמְרֹתִי אִידָאֵשִׁיתִּיךָ בְּבָנִים וְאַתָּן לָךְ אָרֶץ חֲמֹדָה נִחֲלַת צָבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם וְאָמַר אָבִי תִקְרָאוּ \{תִּקְרָאוּ\} לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תִשׁוּבוּ \{תִּשׁוּבוּ\}:
- (כ) אָכֵן בְּגֹדֶה אִשָּׁה מִרְעָה כֵּן בְּגֹדְתָם בֵּי בֵּית יִשְׂרָאֵל נָאֵם יְדֹדְדָאֵלִי:
- (כא) קוֹל עַל שְׁפִיִּים נִשְׁמָע בְּכִי תַחֲנוּנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי הָעוּ אֶת דְּרָכָם שָׁכְחוּ אֶת יְדֹדְדָאֵלִי אֱלֹהֵיהֶם:
- (כב) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם הִנֵּנוּ אֶתְנוּ לָךְ כִּי אֵתָהּ יְדֹדְדָאֵלִי אֱלֹהֵינוּ:
- (כג) אָכֵן לְשֹׁקֶר מִגְבְּעוֹת הַמֶּזֶן הָרִים אָכֵן בִּידֹדְדָאֵלִי אֱלֹהֵינוּ תִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל:
- (כד) וְהִבֵּשֶׁת אֶכְלָה אֶת יִגְיעַ אֲבוֹתֵינוּ מִנְעוּרֵינוּ אֶת צֶאֱנָם וְאֶת בְּקָרָם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם:
- (כה) גִּשְׁבָּבָה בְּבִשְׁתֵּנוּ וְתִכְסְּנוּ כְלִמָּתֵנוּ כִּי לִידֹדְדָאֵלִי אֱלֹהֵינוּ חָטְאֵנוּ אֲנַחְנוּ וְאֲבוֹתֵינוּ מִנְעוּרֵינוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְדֹדְדָאֵלִי:

מצודות דוד על ירמיה פרק ג פסוק טז

- (טז) לא יאמרו עוד ארון ברית ה' - ר"ל לא יאמרו עוד זה לזה נלך לפני הארון להתפלל שמה כי לפי מרבית העם לא יוכלו כולם לבוא שמה כי המקום לא יכילם. ולא יעלה על לב - לא יעלה מי בלבו ללכת שמה אף יחידי כי מאוד יקשה לבוא שמה מדוחק המון העם. ולא יזכרו בו - לא יזכור מי בארון ללכת שמה וכפל הדבר במ"ש וכן לא יפקדו. ולא יעשה עוד - לא יהיה נעשה עוד ארונות אחרות למען יוכלו כולם לבוא לפני אחד מהם וכאשר יאמר למטה שהשראת השכינה יהיה בכל ירושלים ושמה יקובל תפלת המתפללים:

רש"י ירמיה פרק ג פסוק טז

- (טז) לא יאמרו עוד ארון - כי כל כניסתכם תהא קדושה ואשכון בה כאלו הוא ארון. יפקדו - כמו יזכרו. ולא יעשה עוד - מה שנעשה בו כבר בשילה שהביאוהו במלחמה עם פלשתים בימי עלי (שמואל א' ד):

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה נג

(נג) צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי מי אמרו לפסוק זה יאשיהו אמרה ה' ד"ה ב' ל"ה) אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו להלחם בכרכמיש על פרת בקרקסיון דעל פרת וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני מפי הקב"ה אני עולה (שם) חדל לך מאלהים אשר עמי זה לשון עבודת כוכבים ולא הסב יאשיהו פניו ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים זה ירמיהו שאמר ליאשיהו כך מקובלני מישעיה רבי (ישעיה י"ט) וסכסכתי מצרים במצרים ולא שמע לו אלא א"ל משה רבה דרבך לא כך אמר (ויקרא כ"ו) וחרב לא תעבור בארצכם וחרבו של אותו רשע עוברת בארצי ובתחומי והוא לא היה יודע שכל דורו עובדי עבודת כוכבים היו הוה משלח זוג תלמידים למיבערא עבודת כוכבים מביתיהן והוון עללין ולא משכחין כלום עד דנפקון אמרון טרודו תרעין מן דהוון טרדין לתרעיה הוון חמן יתיה אמרו עליהן מן דאתא ותיקן הוא דאתא וקלקל לפיכך (דה"ב ל"ה) ויורו היורים למלך יאשיהו א"ר מני שלש מאות חצים הורו בו עד שנעשה גופו ככברה והיה ירמיהו מצית אחריו לידע מהו אומר ומה היה אומר צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי פיהו ופום סרסורו:

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כב/ב

תנו רבנן חרב שאמרו אינו צריך לומר חרב שאינו של שלום אלא אפילו חרב של שלום שאין לך חרב של שלום יותר מפרעה נכה ואף על פי כן נכשל בה המלך יאשיהו שנאמר וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך מאי אלהים אשר עמי אמר רב יהודה אמר רב זו עבודה זרה אמר הואיל וקא בטח בעבודה זרה יכילנא ליה ויורו היורים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד מאי כי החליתי מאד אמר רב יהודה אמר רב מלמד שעשו כל גופו ככברה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי (יוחנן) [יונתן] מפני מה נענש יאשיהו מפני שהיה לו לימלך בירמיהו ולא נמלך מאי דרש וחרב לא תעבור בארצכם מאי חרב אילימא חרב שאינה של שלום והכתיב ונתתי שלום בארץ אלא אפילו של שלום והוא אינו יודע שאין דורו דומה יפה כי הוה ניחא נפשיה חזא ירמיהו שפוויה דקא מרחשן אמר שמא חס וחלילה מילתא דלא מהגנא אמר אגב צעריה גחין ושמעיה דקא מצדיק עליה דינא אנפשיה אמר צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי פתח עליה ההיא שעתא רוח אפינו משיח ה': מעשה וירדו זקנים מירושלים

רמב"ם יד החזקה - הלכות בית הבחירה פרק ד

(א) אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונח ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנוזו במקום שבנה שלמה שנאמר ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים ליי' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יי' אלהיכם וגו' וגנוזו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית שני ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקדש ולא היו נשאלין בהן שנאמר עד עמוד כהן לאורים ותומים ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמנה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נו/ב

אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריא'ל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול [של רומי] במתניתא תנא אותו היום שהכניס ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזהו איטליאה של יון: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו אלא מה אני מקיים וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' שכל דיין שדן מבין שמנה עד שמנה עשרה החזירין להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאדו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין

לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו ומנו אבא אבוה דרבי ירמיה בר אבא ואמרי לה אחא אחוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא דאמר מר רבי אבא ואחא אחי הוו אמר רב יוסף ועוד אחד בדורנו ומנו עוקבן בר נחמיה ריש גלותא והיינו נתן דצוציתא אמר רב יוסף הוה יתיבנא בפירקא והוה קא מנמנמ וחזאי בחילמא דקא פשט ידיה וקבליה

תלמוד בבלי מסכת יומא דף נב/ב

הוה ארון והתניא משנגזו ארון נגנזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופריחיה וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר וכלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אתו והלך ומי גנזו יאשיהו גנזו מה ראה שגנזו ראה שכתוב יולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנזו שנאמר ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכסף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל ואמר רבי אלעזר **אתיא שמה ואתיא דורות דורות ואתיא משמרת משמרת לעולם במקדש שני ומאי הגיע לארון מקום ארון** והא קתני נתן את המחתה לבין שני הבדים אימא כבין שני הבדים

רש"י יומא דף נב/ב

אתיא שמה שמה וכו' - כתיב בארון אשר אועד לך שמה (שמות ל) וכתוב בצנצנת המן ותן שמה מלא העומר (שם טז) ואתיא צלוחית מצנצנת המן:
דורות דורות - כתיב בצנצנת למשמרת לדורותיכם (שם) וכתוב בצלוחית שמן משחת קודש יהיה זה וגו', (שם ל) ואתיא מקלו של אהרן מצנצנת במשמרת משמרת, דכתיב ביה למשמרת לאות לבני מרי (במדבר יז):

ספר ירמיה פרק כו

(א) בְּרֹאשִׁית מַמְלְכוֹת יְהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדְּבָר הַזֶּה מֵאֵת ה' (תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קג/א)

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו וכתוב בראשית ממלכת צדקיה וכי עד האידנא לא הוו מלכי אלא בקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתכל בדורו ונתקרה דעתו בקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה נסתכל בצדקיה ונתקרה דעתו בצדקיה נמי כתיב ויעש הרע בעיני ה' שהיה בידו למחות ולא מיחה ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן

כ"א-כ"ד

ספר ירמיה פרק כב

(יח) לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יְהוֹיָקִים בֶּן יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוּא אָחִי וְהוּא אָחוֹת לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוּא אָדוֹן וְהוּא הַדָּה:

(יט) קְבוּרַת חֲמוּר יִקְבֹּר סָחוּב וְהִשְׁלַךְ מִהֶלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם:

(כ) עָלִי הַלְבָּנוֹן וְצִעֲקִי וּבִבְשָׁן תִּנִּי קוֹלְךָ וְצִעֲקִי מִעֲבָרִים כִּי נִשְׁבְּרוּ כָּל מְאֻהָבֶיךָ:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פב/א

ואמר רבי חייא בר אבוי **כתוב על גלגלתו של יהויקים זאת ועוד אחרת זקינו דרבי פרידא** אשכח ההוא גולגלתא דהות שדיא בשערי ירושלים והוה כתוב עליוהי זאת ועוד אחרת קברה והדר נבוג קברה והדר נבוג אמר האי גולגלתא של יהויקים דכתיב ביה קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים אמר מלכא הוא ולא אורח ארעא לבזוי שקלה כרכה בשיראי ואותביה בסיפטא אתאי דביתו חזיתה נפקת אמרה להו לשיבבתהא אמרי לה האי דאיתתא

קמייתא היא דלא קא מנשי לה שגרתא לתנורא וקלתה כי אתא אמר היינו דכתיב עילויה זאת ועוד אחרת

מדרש רבה ויקרא פרשה יט פסקה ו

שהיה מפונק ומת בידם מה עשה לו נבוכדנצר ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומר נטלו והחזירוהו בכל ערי יהודה וישב עליו בפרדימוס והרגו וקרע את החמור והכניסוהו לתוכו הה"ד (ירמיה כב) קבורת חמור יקבר ר' נחמיה אומר נטלו והחזירו בכל ערי ישראל והרגו והיה מחתך ממנו כזיתים ומשליך לכלבים הה"ד קבורת חמור יקבר היכן היא קבורת חמור לא במעי הכלב הוא שהנביא מקנתר עליו ואומר (מלכים ב כד) ויתר דברי יהויקים וכל אשר עשה רבי יוחנן אמר ג' אמוראין חד אמר שהיה לבוש כלאים וחד אמר שמשך לו ערלה וחד אמר שנמצאת כתובת קעקע חקוקה על בשרו ר' יוחנן אמר ע"י שבא על אמו ועל כלתו ועל אשת אביו דא"ר יוחנן כללו של דבר בפתח שיצא בו נכנס ר' יהושע בן לוי אמר על שהושיב בירניות בירושלים מהו בירניות ביירן ציירן שהיה הורג את בעליהם ומענה את נשיהם ומכניס ממונם לטמיון הה"ד (יחזקאל ט) וידע אלמנותיו כיון שהרגו נבוכדנצר המליך את יכניה בנו תחתיו וירד לו לבבל יצאו כל בני בבל לקלסו אמרו לו מה עשית אמר להם יהויקים מרד בי והרגתיו והמלכתי יכניה בנו תחתיו אמרו לו מתלא אמר גור טב מכלב ביש לא תרבי גור ביש מכלב ביש עאכ"ו מיד שמע להם ועלה וישב בדפנו של אנטוכיא ירדו סנהדרי גדולה לקראתו ואמרו לו הגיע זמנו של בית זה ליחרב אמר להם לא אלא אותה שהמלכתי תנוהו לי ואני הולך לי אזלין אמרין ליכניה נבוכדנצר בעי לך מה עשה עמד וכנס כל מפתחות בית המקדש ועלה לראש הגג ואמר רבש"ע הואיל ולא זכינו להיות גזברין לפניך עד עכשיו היינו בעלי בתים נאמנים לפניך מכאן ואילך הרי מפתחותיך לפניך תרין אמוראין חד אמר כמין יד של אש ירדה ונטלתן ממנו וחד אמר משעה שזרקן עוד לא ירדו מה היו בחוריהן של ישראל עושין היו עולין לראש גגותיהן ונופלים מתים הה"ד (ישעיה כב) משא גיא חזיון מה לך איפא כי עלית כלך לגגות מה עשה נבוכדנצר נטלו וחבשו בבית האסורים וכל מי שהיה נחבש בימיו לא היה יוצא משם לעולם (שם יד) על שום אסיריו לא פתח ביתה גלה יהויכין וגלתה סנהדרי גדולה עמו הדא הוא דכתיב (ירמיה כב) העצב נבזה נפוץ ר' אבא בר כהנא אמר כעצם הזה של מוח שבשעה שאתה מנפצו אינו יפה למאומה כו' עד שאלתיאל שאל הקב"ה לב"ד של מעלה והתירו לו את נדרו באותה שעה ישבה סנהדרי גדולה על דעתה ואמרו בימינו מלכות בית דוד פוסק' אותו שכתוב בו (תהלים פט) וכסאו כשמש נגדי מה נעשה נלך ונפייס לגדלת וגדלת למלכה ומלכה למלך הלכו ופייסו לגדלת וגדלת למלכה ומלכה למלך מה היה שם אשתו של נבוכד נצר רב הונא אמר שמיר' שמה ר' אבין אמר שמירמו' שמה ורבנן אמרין שמירעם שמה ע"י שנולדה ברעם כיון שבא נבוכדנצר להזקק לה א"ל את מלך ויכניה אינו מלך אתה מבקש תפקידך ויכניה אינו מבקש תפקידו מיד גזר ונתנו לו אשתו וכיצד שלשלוה לו ר' שבתי אמר דרך קנקלין שלשלוה לו ורבנן אמרי פתחו המעזיבה ושלשלוה לו כיון שבא להזקק לה אמרה כשושנה אדומה ראיתי פרש ממנה מיד הלכה וספרה וטהרה וטבלה אמר לו הקב"ה בירושלים לא קיימתם מצות זיבה ועתה אתם מקיימין שנא' (זכריה ט) גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור נזכרתם אותו הדם שבסיני בשביל כן שלחתי אסיריך א"ר שבתי לא זו משם עד שמחל לו הקב"ה על כל עונותיו על אותה שעה אמר (שיר ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך יצתה בת קול ואמרה להם (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם:

ספר ירמיה פרק כב

(כד) חי אני נאם יְדֹדָד כִּי אִם יִהְיֶה כְּנִיחוֹ בֶן יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה חֹתֶם עַל יָד יְמִינִי כִּי מִשָּׁם אֶתְקַנֶּה:

(כה) וּנְתַתִּיד בְּיַד מִבְקָשִׁי נִפְשֶׁךָ וּבְיַד אֲשֶׁר אֶתָּה יְגֹר מִכְּנִיחֶם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּבְיַד הַכַּשְׂדִּים:

(כו) וְהִטַּלְתִּי אֶתְךָ וְאֶת אִמְךָ אֲשֶׁר יִלְדְּתָךְ עַל הָאָרֶץ אַחֲרֵת אֲשֶׁר לֹא יִלְדְּתָם שָׁם וְשָׁם תָּמוּתוּ:

(כז) וְעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר הֵם מְנַשְּׂאִים אֶת נַפְשָׁם לָשׁוּב שָׁם שָׁמָּה לֹא יָשׁוּבוּ:

(כח) הֶעֱצַב נִבְזָה נִפּוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כְּנִיחוֹ אִם כָּלִי אֵין חֶפֶץ בּוֹ מִדּוֹנֵעַ הוֹטְלוֹ הוּא וְזָרְעוֹ וְהִשְׁלָכוּ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ:

(כט) אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שְׁמַעִי דְּבַר יְדֹדָד:

(ל) כֹּה אָמַר יְדֹדָד כְּתָבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גָבֵר לֹא יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי לֹא יִצְלַח מִזָּרְעוֹ אִישׁ יֹשֵׁב עַל כֶּסֶף דָּוָד וּמִשָּׁל עוֹד בְּיְהוּדָה:

ילקוט שמעוני מלכים ב - פרק כד - רמז רמט

שהנביא מקנתר עליו ויתר דברי יהויקים ותועבותיו והנמצא עליו. ר' יוחנן אמר תלת אמוראין חד אמר (ח) שהיה לבוש כלאים וחרינא אמר שמשך לו ערלה [וח"א שנמצא כתובת קעקע על בשרו]. ר' יוחנן אמר שבא על כלתו ועל אמו ועל אשת אביו. דאמר רבי יוחנן כללו של דבר בפתח שיצא בו נכנס. ר"י בן לוי אמר שהושיב נשים בירניות מאי בירניות בריין צדיאן שהרג את בעליהן ומענה נשיהם ומכניס את ממונם לטמיון, הה"ד וידע אלמנותיו ועריהם החריב ותשם הארץ ומלואה מקול שאגתו, כיון שנהרג המליך יכניה בנו תחתיו וירד לו לבבל ויצאו כל בני עירו וקלטו אותו, א"ל מה עשית א"ל יהויקים מלך יהודה מרד בי והרגתיו והמלכתי יכניה בנו תחתיו. אמרין ליה מתלא אמר גור טב מן כלבא ביש לא תרבי על חד כמה וכמה גור ביש מן כלב ביש מיד שמע להם וישב בריסי אנטוכיא ירדו סנהדרי גדולה לקראתו אמרו לו הגיע זמנו של בית זה ליחרב, א"ל לאו אלא תנו את יהויכין מלך יהודה ואני הולך לי, אזלינן ואמרין ליכניה נבוכדנאצר בעי לך, מה עשה יכניה כנס כל מפתחות של בית המקדש ואמר לפניו רבש"ע הואיל ולא זכינו להיות גזברים לפניך הרי מפתחותיך לפניך, תרי אמוראי חד אמר כמו פסת יד של אש בא ונטלתן מידו, וחד אמר משעה שזרקן עדין לא ירדו, מה היו בחורי ישראל עושים עולים לראשי גנותיהם ומשליכים עצמם למטה ומתים שנאמר משא גיא חזיון מה לך איפה כי עליית כולך לגנות, מה עשה נ"נ נטלו וחבשו בבית האסורים וכל מי שנחבש לא היה יוצא משם לעולם שנאמר אסיריו לא פתוח ביתה, עלו סנהדרי גדולה עמו אמרו בימינו מלכות בית דוד פוסקת שנאמר בו כסאו כשמש נגדי מה נעשה נלך ונפייס לגדלת והגדלת למלכה והמלכה למלך. מה היה שם של אשתו של נבוכדנאצר רבי חנינא אמר שמירה שמה, ר' אבין אמר שמירמות שמה, ורבנן אמרו שמירעם שהמה, כיון שבא נבוכדנאצר להזקק לה אמרה לו אתה מלך ויכניה אינו מלך אתה מבקש תפקידך ויכניה אינו מבקש תפקידו, מיד גזר ונתנו לו אשתו. כיצד שלשלו אותה לו רבי שבתאי אומר קינקלין שלשלו אותה לו, ורבנן אמרי פתחו את המעזיבה ושלשלו אותה לו כיון שבא להזקק לה א"ל כשושנה אדומה ראיתי ופירש ממנה מיד הלכה וספרה וטהרה וטבלה, אמר לו הקב"ה בירושלים לא קיימתם מצות זיב ועתה אתם מקיימים גם את בדם בריתך אותו הדם שנזכר בסיני בשביל כך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו א"ר שבתאי לא זו משם עד שמחל לו הקב"ה כל עעונותיו ונעשה לו נס ונתעברה אשתו מעומד שאלתיאל בנו אסיר בנו:

והחרש והמסגר אלף. זהו שאמר הכתוב וישקוד ה' על הרעה א"ר אסא דרש מרימר משום צדיקה ה' אלהינו וישקוד ה' על הרעה, אלא צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהגלה גלות צדקיה ועין גלות יכניה עומדת דכתיב בגלות יכניה והחרש והמסגר אלף חרש בשעה שפותחים נעשו הכל כחרשים, מסגר בשעה שסוגרין שוב אין פותחין וכמה אלף. עולא אמר שהקדים שתי שנים לונשנתם, א"ר אחא בר יעקב ש"מ מהרה דקוב"ה תתנ"ב הויין. הכל גבורים עושי

מלחמה. וכי מה גבורה עושים בני אדם המהלכין בגולה ומה מלחמה עושים בני אדם הזקוקין בזיקין ונתונים בשלשלאות אלא הכל גבורים במלחמתה של תורה, וכה"א על כן יאמר בספר מלחמות:

מדרש רבה במדבר פרשה כ פסקה כ

אם עשו תשובה הוא מבטל את מוצא כתוב בתורה (שמות כב) זובח לאלהים יחרם וגו' ועשו את העגל והיו ראויין לכלייה והייתי סבור לקללן ולהכחידן ומעט עשו תשובה ובטל (שם לב) וינחם ה' על הרעה וכן במקומות הרבה שאמר על יכניה (ירמיה כב) כי לא יצלח מזרעו איש ואומר (חגי ג) והפכתי כסא ממלכות והשמדתי חוזק ממלכות הגוים (שם) ביום ההוא נאם ה' צבאות אקחד זרובבל בן שאלתיאל עבדי (נאם ה') ושמתיך כחותם על לבי ובטל מה שאמר לאביו (ירמיה כב) חי אני נאם ה' כי אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני כי משם אתקנד וכן באנשי ענתות (שם יא) ושארית לא תהיה להם כיון

רש"י ירמיה פרק כב פסוק כד

(כד) חותם על יד ימיני - חקוק וחתום בתוך בשר זרועי. אתקנד - אנתקד לשון התיקם כצאן לטבחה (ירמיה יב) עד התיקנו אותם (יהושע ח) והנו"ן יתירה בו ומדרש אגדה במקום שנתק נתקן שעשה תשובה בבבל ונשאל הקב"ה על שנשבע כתבו את האיש הזה עירי (כאן) ונולד לו זרובבל בבבל ונאמר לו על פי הנביא ביום ההוא אקחד זרובבל בן שאלתיאל עבדי ושמתיך כחותם (ירמיה סוף מ"ג) כלפי שאמר לאביו אם יהיה חותם על יד ימיני אנתקנו:

עין יעקב על מסכת סנהדרין אות (נה)

(נה) שם אמר רב יהודה, גלות מכפרת שלשה דברים, שנאמר, (ירמיה לח) "כה אמר ה', הישב בעיר הזאת ימות בחרב, ברעב ובדבר. והיצא [ונפל] אל הכשדים וְחָיָה [הערים עליכם יחיה], וְהָיְתָה לוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל וְחַיִּי". רבי יוחנן אומר, גלות מכפרת על הכל, שנאמר, (שם כב) "כה אמר ה', כתבו את האיש הזה עירי, גבר לא יצלח בימיו, כי לא יצלח מזרעו איש ישוב על פסא דוד ומשל עוד ביהודה", ובתר דגלה, כתב, (ד"ה א ג) "ובני יכניה אשר, (בנו) שאלתיאל בנו", "אשר" - שעברתו אמו בבית האסורים. "שאלתיאל" - ששתלו אל שלא פדרך הנשתליו, גמירי - אין האשה מתעברת מעמד, [דף לח] והיא נתעברה מעמד. דבר אחר, "שאלתיאל" - שנשאל על אלתו אל. (שם) "זרובבל" - שנזרע בבבל. ומה שמו? "נחמיה בן חכליה" שמו:

ספר יחזקאל פרק יז

(יב) אמר נא לבית המרי הלא ידעתם מה אלה אמר הנה בא מלך בבל וירושלם ויקח את מלכה ואת שריה ויבא אותם אליו בבבל:

(יג) ויקח מזרע המלוכה ויכרת אתו ברית ויבא אתו באלה ואת אילי הארץ לקח:

(יד) להיות ממלכה שפלה לבלתי התנשא לשמר את בריתו לעמדה:

(טו) וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים לתת לו סוסים ועם רב היצלח הימלט העשה אלה והפר ברית ונמלט:

(טז) חי אני נאם אדני ידוד אם לא במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את אלתו ואשר הפר את בריתו אתו בתוך בבל ימות:

(יז) ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעה במלחמה בשפך סללה ובבגנות דיק להכרית נפשות רבות:

(יח) ובזה אלה להפר ברית והנה נתן ידו וכל אלה עשה לא ימלט:

(יט) לכן כה אמר אדני ידוד חי אני אם לא אלקתי אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו:

(כ) ופרשתי עליו רשתי ונתפש במצודתי והביאותיהו בבבלה ונשפטתי אתו שם מעלו אשר מעל בי:

(כא) וְאֵת כָּל מִבְרָחוֹ \{מִבְרָחוֹ\} בְּכָל אֲגָפָיו בַּחֶרֶב יָפְלוּ וְהַנְּשֹׂאִים לְכָל רוּחַ יִפְרְשׁוּ וַיִּדְעֻתָם כִּי אֲנִי יְדֹד דְּבָרְתִּי:

(כב) כֹּה אָמַר אֲדֹנִי יְדֹד וְלִקְחָתִי אֲנִי מִצִּמְרַת הָאָרֶץ הָרְמָה וְנָתַתִּי מֶרֶשׁ יִנְקוּתִיו רֶדֶךְ אֶקְטֹף וְשִׁתְלִתִּי אֲנִי עַל הָר גְּבָה וְתִלּוּל:

(כג) בְּהָר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל אֲשִׁתְּלֶנּוּ וְנִשְׂא עֲנָף וְעִשָּׂה פְרִי וְהָיָה לְאֶרֶץ אֲדִיר וְשָׁכְנוּ תַּחְתָּיו כָּל צֶפּוֹר כָּל כָּנָף בָּצַל דְּלִיּוּתָיו תִּשְׁכַּנָּה:

ספר ירמיה פרק לד

(ו) וַיְדַבֵּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלַם:

(ז) וַיְחִיל מֶלֶךְ בָּבֶל נְלַחֲמִים עַל יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה הַנּוֹתְרוֹת אֶל לְכִישׁ וְאֶל עֲזֵקָה כִּי הִנֵּה נִשְׂאָרוֹ בְּעָרֵי יְהוּדָה עָרֵי מִבְצָר:

(ח) הַדְּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְדֹד אַחֲרֵי כֵּן הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֵת כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לִקְרָא לָהֶם דְּרוֹר:

(ט) לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שְׁפָחָתוֹ הָעֵבֶרִי וְהָעִבְרִיָּה חֲפָשִׁים לְבִלְתִּי עֶבֶד בֵּם בִּיהוּדִי אַחִיהוּ אִישׁ:

(י) וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בָּאוּ בְּבְרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שְׁפָחָתוֹ חֲפָשִׁים לְבִלְתִּי עֶבֶד בֵּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלְחוּ:

(יא) וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרָיו כֵּן וַיָּשׁוּבוּ אֶת הָעֵבֶדִים וְאֵת הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שָׁלְחוּ חֲפָשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם \{וַיִּכְבְּשׁוּם\} לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת:

(יב) וַיְהִי דְבַר יְדֹד אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְדֹד לֵאמֹר:

(יג) כֹּה אָמַר יְדֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי כָרַתִּי בְרִית אֵת אֲבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר:

(יד) מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים תִּשְׁלְחוּ אִישׁ אֶת אַחֲיוֹ הָעֵבֶרִי אֲשֶׁר יִמְכֹּר לָךְ וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוֹ חֲפָשִׁי מֵעַמְּךָ וְלֹא שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי וְלֹא הָטוּ אֶת אָזְנָם:

(טו) וַתֵּשְׁבוּ אַתֶּם הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי לִקְרָא דְרוֹר אִישׁ לִרְעֵהוּ וַתִּכְרְתוּ בְרִית לִפְנֵי בֵּית אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו:

(טז) וַתֵּשְׁבוּ וַתַּחֲלִלּוּ אֶת שְׁמִי וַתֵּשְׁבוּ אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שְׁפָחָתוֹ אֲשֶׁר שִׁלַּחְתֶּם חֲפָשִׁים לִנְפֹשָׁם וַתִּכְבְּשׁוּ אַתֶּם לַהֲיוֹת לָכֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת:

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה נא

ד"א על אלה אני בוכיה רבי יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומר על סילוק דעת ועל סילוק שכינה אפשר שהיה צדקיה רואה אחרים שהיו מנקרין את עיניו ולא היה לו דעת להטיח את ראשו בכותל עד שיצאת נשמתו אלא גרם לבניו שיהרגו לפניו אלא על אותו שעה נאמר (ירמיה ד') יאבד לב המלך ולב השרים וגו' ור' נחמיה אומר על ביטול כהונה ומלכות הה"ד (זכריה ד') אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ אלו אהרן ודוד אהרן תובע על